

2/264

■ Februarie 2025
■ Anul XXIII

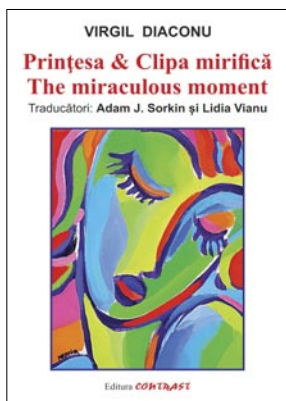
Cafeneaua literară

supliment

**ARTE
POETICE**

HORAȚIU - Epistole
Mahmoud Darwish - Poeme

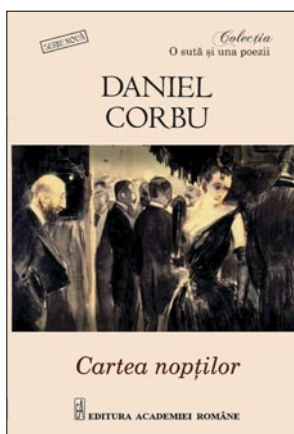
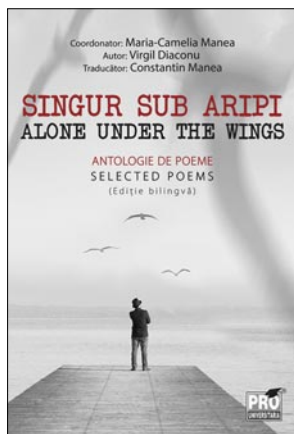

În volumul **PRINȚESA & CLIPA MIRIFICĂ – THE MIRACULOUS MOMENT**, tradus în limba engleză de către Adam J. Sorkin și Lidia Vianu (Editura Contrast, 2024), Virgil DIACONU adună cele mai reușite poeme de dragoste, dar și poeme cu tentă socială și protestatară, distribuite în primele două secțiuni ale cărții. În cea de a treia secțiune se află parabola *Dragoste și frumusețe*, un *Jurnal de nostalgie și răzvrățiri*, precum și *Tratat despre poezie sau Îndreptări pentru poetul tânăr*.

Virgil DIACONU a editat 26 de cărți, dintre care 15 de poezie în limba română, două cărți de poeme bilingve, română și engleză, o carte de poeme în limba germană, volume de filosofie și de estetică a poeziei, trei volume de anchete – *Poezia postmodernă. Anchetă*, 2015, *Poezia canonică românească. Anchetă*, 2020, *Poezia lui Eminescu în viziunea scriitorilor de azi*, 2024 –, două volume de exegeze biblice – *Biblia literară*, 2020, și *Biblia literară și dogmatică*, 2021.

Virgil DIACONU a obținut șase premii pentru cărțile de poezie și volumul de exegeze biblice, *Biblia literară*, acordate de către U.S.R. Poezia lui a fost foarte bine primită de către critica literară, despre ea scriindu-se peste o sută de cronici literare.

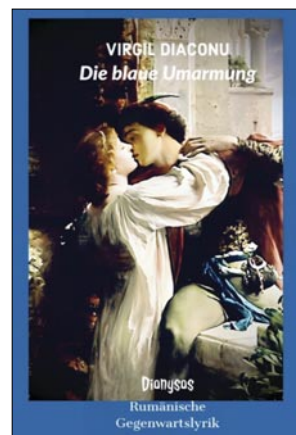
Antologia de poeme **Virgil Diaconu, SINGUR SUB ARIPI, ALONE UNDER THE WINGS**, ediție bilingvă, a apărut la Editura Pro Universitaria, București, 2023, într-o condiție grafică deosebită. Coordonator Maria-Camelia Manea, traducător Constantin Manea.

Refuzând oferta poetică postmoderniste contemporane, mai precis poetizarea mult lăudatului cotidian optzecist, a biografismului searbăd atomizat, a ironiei sau poetica heteroclită, **DANIEL CORBU** își elaborează discursul poetic din antologia *Cartea nopții* (2024) ca pe o mărturisire sau o confesiune a unei vieți, care se arată a fi deopotrivă trăită și vizionară. Personajul central al poemelor corbiene este propriul *eu*, plasat într-un orizont existențial a cărei

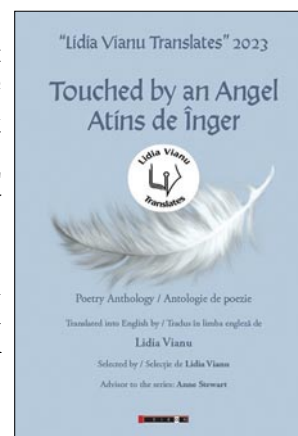
problematică este hrănită de lirismul înalt și de melancolie, de neliniște și vibrație afectivă. Toate întruchipările existențiale și ficționale sunt piesele unui puzzle, destinate să compună portretul unui poet care reușește să ofere versurilor sale tumult, orizont și stare poetică. Viziunea autoscopică a lui Daniel Corbu face din el un poet original, una dintre puținele voci poetice autentice din dealu'-valea literară. „Despre el se va spune:/ avea un ochi glorios ce nu mai privea decât în sine./ Era atât de preocupat de esențe/ că până și moartea i se părea o melodie galantă”. (**Virgil DIACONU**).

Volumul de poezie **Die blaue Umarmung / Înbrățișarea albastră**, semnat de **Virgil Diaconu**, tradus în limba germană de către poetul Christian W. Schenk (128 de pagini), a apărut de curând la „Independently Published”, colecția „Dionysos”, și se găsește deja în vânzare în Germania și pe Amazon.

Iată prezentarea făcută de către Christian W. Schenk: „Pentru Virgil Diaconu, versurile sunt porunca supremă, iar cuvântul, cu multele sale valențe, este dulcele chin în nesfârșita căutare de imagini și adevăruri noi. Poeziile sale sunt ca o vibrație a existenței noastre istorice, completând diversitatea eternă a umanismului cu noi atribute și adevăruri. Poeziile sunt bine echilibrate, cu accente metafizice pentru a surprinde mai bine destinul ființei. Esența ființei umane împletită cu iubirea și natura joacă un rol central: principiile lor domină nu doar condițiile pământești și cosmice, ci și arta și istoria existenței naturii umane. Noul profil estetic independent pe care Virgil Diaconu îl reprezintă în literatura română se reflectă în acest volum într-un mod deosebit”.

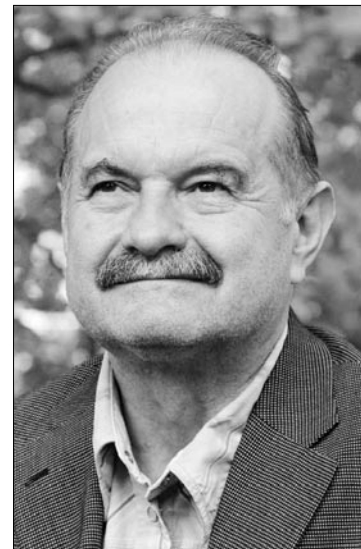
EDITURA **EIKON** a lansat la Bookfest (2 iunie 2024) volumul **TOUCHED BY AN ANGEL / ATINS DE ÎNGER, Poetry Anthology / Antologie de poezie**, Translated into English by / Tradus în limba engleză de **LIDIA VIANU**. Selected by / Selecție de Lidia Vianu, Advisor to the series: **Anne Stewart** (Editura „Eikon”, 2024, 448 p.).

În volum sunt cuprinși poezii care au câștigat concursul organizat de către Lidia Vianu, distribuiți astfel: **I.** Virgil Diaconu, Nicolae Silade; **II.** Toma Grigorie, Emil Dinga, Ionuț Calotă; **III.** Ion Haineș, Zenovie Cârlușea, Felix Nicolau, Eugenia Țarălungă, Ionel Bota, Șerban Codrin Denk, Nicu Ilie, Zoia Elena Deju, Lucian Domșa, Tincuța Horonceanu Bernevic, Ana Ionesei, Emanuel Pope, Alice Popescu. Cartea se poate comanda la: <https://www.librariaeikon.ro/poezie/1717-touched-by-an-angel-atins-de-inger.html> (**CRONICAR**)

ION SIMUȚ

O istorie eseistică a României

Personalitate marcantă a actualității noastre culturale, **Ovidiu Pecican** este un istoric redutabil, dublat de un scriitor prolific, ilustrat în toate genurile, autor a peste 50 de cărți. Puțin înaintea de *Istoria românilor de la origini și până azi*, volumele I-II, Editura Cuantic, 2023-2024, a publicat *Istoria României. Stat și cultură. 1866-2018*, Editura Cuantic, 2023, într-un singur volum de 400 de pagini. Le-am considerat (pe toate trei volumele, luate împreună) cele mai importante apariții editoriale de anul trecut la categoria „Non-ficțiune”, în bilanțul subiectiv pe care l-am propus tocmai aici, în „Cafeneaua literară”, numărul din decembrie 2024, însoțindu-le de aceste cuvinte: Ambele sinteze, excepționale în capacitatea de identificare a principalilor vectori ai istoriei naționale, au apărut la cumpăna dintre anii 2023 și 2024. Oricât ar părea de dificil pentru un subiect atât de vast și de mult comentat, cum este istoria națională, Ovidiu Pecican aduce puncte de vedere noi sau accente personale. Istoricii de profesie vor judeca mai bine importanța acestor sinteze, dar, pentru mine, ca istoric literar, ele exercită o mare atracție și o admirație nețârmurită.

Cum sunt de părere că istoria literară e un caz particular de istorie, sunt un cititor consecvent al cărților din acest domeniu, mai ales dacă se referă la istoria națională. Am citit cu prioritate istoria mică a lui Ovidiu Pecican, adică *Istoria României. Stat și cultură. 1866-2018*, având tot timpul alături sinteza mare.

Într-o prefață, autorul își declară cu claritate și onestitate intențiile. În primul rând, afirmă răspicat că nu a dorit să scrie un tratat științific, cu multe referințe, documente și surse cercetate până la epuizarea totală, fiind interesat de „dinamica de factură culturală din interiorul noului stat”, adică va povesti o istorie culturală a României, nu una predominant politică, evenimențială, instituțională, socială, economică sau de altă natură.

A doua precizare vizează relația noii cărți cu versiunea anterioară a istoriei mari, apărută în 2010-2011 și revizuită ulterior în ediția nouă din 2023-2024. Autorul afirmă că a preluat de acolo unele capitole, le-a prelucrat și le-a adaptat în funcție de scopul asumat și le-a completat cu capitole noi.

A treia precizare e ceva mai delicată și mai nesigur aplicată sau asumată, încercând să răspundă la întrebarea: „când începe istoria României ca stat?” Problema poate fi tranșată în mod diferit și cartea lui Ovidiu Pecican suferă de pe urma acestor ezitări. În subtitlu scrie „1866-2018”, deci ia ca referință aducerea lui Carol pe tron. Explicațiile din prefață sunt un pic mai încălcite decât ar trebui. Autorul afirmă că a investigat și a luat în seamă și perioada de dinaintea obținerii independenței de stat a României, în 1877-1878. Alții, meditează el, ar putea lua ca limită de început 1881, anul transformării țării în regat, sau chiar 1918, anul Marii Uniri și al realizării statului național modern. Nu e luat în discuție 1859, anul Micii Uniri, probabil pentru că Principatele Unite nu se numesc încă România și, prin urmare, nu există statul cu acest nume.

Cert e că indecizia se vede și din modul propriu-zis în care debutează sinteza despre relația stat și cultură în istoria României. Las la o parte gluma de deschidere despre „dispariția de specii animale din spațiul românesc”. Primul capitol este despre „Cucerirea Independenței de Stat a României”. Foarte bine! Dar de ce în capitolul următor, „Epoca marilor clasici în cultura română” se revine la 1859, la Cuza Vodă, la Junimea și „Convorbirile literare”, referințe cu care ar fi fost mai firesc să înceapă? Ca să nu mai zic că al treilea capitol e despre „Elitele intelectuale românești din Imperiul Austro-Ungar (1867-1918)”. Atunci care e anul de început al micii sinteze despre stat și cultură? Eu aș fi început cu 1859, incluzând un preambul istoric al Principatelor pașoptiste, o Românie în devenire, animată de un mare elan cultural, adăugat la cel politic și diplomatic. Cât de multă cultură se află la temelia statului nostru? – răspunsul e tocmai scopul întreprinderii lui Ovidiu Pecican. El știe foarte bine aceste lucruri, le și avea redactate parțial în istoria mare.

Cer iertare că mă amestec în disputele istoricilor, dar aceste reflecții sunt și ale istoricului literar care se întreabă cum ar putea delimita mai firesc etapele istoriei literaturii noastre, dacă o gândim dependentă de evenimentele politice. Pentru mine e relativ clar că de la 1821 până la 1866 (întronarea lui Carol) sau 1867 (apariția „Convorbirilor literare”) istoria literaturii se sprijină categoric pe un vector din ce în ce mai pregnant național, pentru ca după aceea criteriul politic/cultural să fie puternic concurat de un criteriu estetic, devenit dominant în atmosfera maioreșciană a Junimii. E o întrebare: în ce măsură o istorie a literaturii poate păstra o periodizare a istoriei politice? Dăm prioritate evenimentelor din istorie în fața celor din literatură? Nu cădem într-un determinism dubios? Nu e tema cărții lui Ovidiu Pecican, sunt gândurile mele colaterale. Dar tocmai de aceea l-am citit pe Ovidiu Pecican: ca să mă confrunt cu un mod de a gândi profesionist în domeniul istoriei și să văd ce sugestii aș putea valorifica pentru o istorie a literaturii.

O altă discuție ar fi unde să se oprească istoria povestită prin prisma relației dintre stat și cultură. Problema e formulată ca atare în prefața cărții lui Ovidiu Pecican. O opțiune mai comodă ar fi fost să se încheie în decembrie 1989, odată cu căderea regimului comunist. Autorul consideră că are în centrul preocupărilor sale „destinul istoric românesc din secolul XX” și, prin urmare, se simțea dator să continue cel puțin încă un deceniu. Dar „povestea reconstrucției democrației după un regim totalitar” obligă la o extensie

Simptome

temporală, pe care autorul o duce până în 2018, adică foarte aproape de prezentul nostru.

O reflecție aparte solicită felul în care este respectat adevărul istoric: anume dacă să fie aduse în discuție și aspectele negative. Nu ar fi corect deontologic să fie trecute cu totul sub tăcere „lucruri prea triste și umilitoare pentru neamul tău” – după cum gândea Mircea Eliade (citată în prefață). În această direcție a dezvăluirilor fără precauții inutile și a demitizărilor, Ovidiu Pecican se dovedește mai degrabă continuatorul lui Lucian Boia (citată de mai multe ori) decât al lui Ioan-Aurel Pop (niciodată citat aici, în istoria despre stat și cultură). Ovidiu Pecican scrie în capitole speciale despre „problema evreiască” în ultima jumătate a secolului al XIX-lea, despre Holocaustul din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, despre „Romii din România interbelică și deportarea lor în Transnistria”, despre „Biserică și represiune comunistă (în anii 1950)”, despre emigrarea etnicilor germani și a evreilor în anii 1961-1989, încheind cu „contractia demografică” din actualitate – tot atâtea subiecte dureroase, greu de acceptat că ne-ar aparține sau că suntem vinovați pentru ele.

În finalul prefeței, autorul mărturisește că s-a străduit să evite orice ideologizări ale discursului istoric, altele decât atitudinea democratică, liberală și pro-europeană. E de meditat dacă se poate scrie istoria la modul perfect neutru și obiectiv, fără asumarea unei viziuni, prin forța lucrurilor cu tentă subiectivă și partizană în sens pozitiv. Poate că nu ideologizarea istoriei poate fi evitată, ci politizarea ei. Discuția rămâne deschisă. Ovidiu Pecican articulează un discurs modern, relaxat, într-o viziune istorică relativistă, anti-eroică și profitând de versiunile demitizate ale unor evenimente și personalități.

Sunt multe aspecte de relevat ca accente personale într-o istorie ce nu și-a dezvăluit toate nuanțele și nu a istovit toate interpretările. Am tresărit de curiozitate la titlurile unor capitole despre: *Misiunea civilizatorie a României în „Orient”*; *O mică Românie bismarckiană visând la dominația balcanică*; *Proiecte de unire româno-maghiare*; *Principatul lui Alchiviad Diamandi și aromânii din Balcani (1941-1944)* – ca să nu dau decât cele mai frapante subiecte, pe care nu le întâlnim în alte sinteze. Se dau sistematic informații și relații despre situația naționalităților din țară (evrei, maghiari, romi, germani), ca și despre românii din afara granițelor (meglenoromânii și aromânii în prima parte a secolului XX; migrația țăranilor ardeleni în SUA înainte de Primul Război; românii din Macedonia și Albania în prima parte a secolului XX; exilul cultural; emigrarea din România postcomunistă) – toate acestea nu sunt simple și fugitive paragrafe, ci capitole pregnante și vizibile în sumar, în forme pe care – subliniez iarăși! – nu le vom întâlni în alte sinteze.

Sunt și câteva curiozități, pe care nu se poate să nu le remarcăm. Mai întâi, semnalăm faptul că istoria lui Ovidiu Pecican debutează extravagant cu capitolul *Dispariția de specii animale din spațiul românesc*, propunere căreia cu greu îi găsim o rațiune. Dar îi găsim până la urmă! După mai multe capitole despre politica și economia interbelică, exact înainte de *Revenirea pe tron a lui Carol al II-lea* și toate problemele legate de dictatura regală și cea legionară, Ovidiu Pecican plasează un capitolăș ciudat, de trei pagini, cu titlul *Despărțirea de natură* (p. 144-146), cu iz fals sămănătorist, despre urbanizarea și industrializarea României, fenomene ale modernizării care aduc „înstrăinarea treptată a românului de mediului natural” și care determină „dispariția treptată – din cauza exploatarea lor nesăbuite de către om – a unor specii

animale din spațiul locuit de români”. Aici bate capitolul introductiv. Am avut impresia că Ovidiu Pecican vrea să scrie o istorie pigmentată ecologic. Dar pentru asta, pe lângă destinul animalelor în istoria românească, în paralel cu destinul omului sub vremi, ar fi necesar să avem referințe și despre istoria plantelor, mai ales a culturilor agricole („grâul, orzul și porumbul/ la un loc se coc de-a rândul” zicea un cântec pe când eram eu la grădiniță; care e istoria lor?). Ar fi relevant și profitabil ca învățătură să se scrie o istorie a României însoțită de o istorie a mediului? Cum schimbă natura, sau chiar o devastează, omul și istoria lui agresivă? Sfârșitul istoriei (în pacea universală guvernată de inteligența artificială) anunță sfârșitul mediului sau al naturii și, odată cu ele, sfârșitul omului?

Că Ovidiu Pecican vrea să scrie un alt fel de istorie decât până acum vedem din mai multe astfel de pigmentări. O direcție abia schițată, dar totuși testată pe cititor (după cum am arătat), este aceea cu tentă... ecologică: adică o istorie nu numai politică și antropologică, ci și una care include istoria florei și faunei, poate și a agriculturii și a alimentației. Deocamdată nu le avem într-o formulă sintetică, dar le-am putea avea. Sau ar fi de dorit să le avem – după cum ne sugerează înțelept Ovidiu Pecican. Ar fi o formulă enciclopedică greu de ilustrat de unul singur, fără un colectiv pluridisciplinar. Nu știu dacă am intuit direcția insolită.

Să mai relev două capitole pe care nu le întâlnim la alții: *Arma subversiunii populare românești în socialism: bancul* (p. 266-269), unde, din păcate, nu se dă ca exemplu niciun banc, ci se discută numai funcția de protest privat compensatoriu; *Figuri feminine în viața publică românească a secolului XX* (p. 282-285), unde, dacă ne întorceam puțin în secolul anterior, o putea invoca și pe Regina Elisabeta/Carmen Sylva, personaj și el extraordinar al istoriei și culturii românești, cel puțin la fel de interesant ca Regina Maria.

Evident că toate acestea sunt teme secundare, dar care dau viziunii personale o notă de pitoresc și originalitate. Temele mari, pivotante, ale istoriei naționale moderne (dobândirea independenței, regalitatea, cele două războaie mondiale, Unirea de la 1918, construcția statului și a democrației, dictaturile, ideologia națională și aspirațiile europeniste, revoluția și reformele) sunt bine puse în lumină, într-un spațiu corespunzător de relief și reflecție.

Să zic oare că, îmbinând istoria mare cu istoria mică, adăugând politiciii, economiei și culturii alte dimensiuni (biserica, justiția, corupția, fiscalitatea, demografia, natura – toate tratate în scurte capitole separate), până acum ignorate sau mai puțin relevate, plus puțin feminism, Ovidiu Pecican năzuiește să scrie o istorie postmodernă a României? Nu sunt sigur că denumesc bine tipul de investigație adoptat. Pentru că o istorie enciclopedică se prefigurează ca o fantasmă îndepărtată. Visul unui întreg Institut al Academiei! Hai să-i zicem mai bine o istorie eseistică: liberă, asociativă, intersecțională, ușor divagantă pe alocuri, dar întotdeauna agreabilă.

Poate că Ovidiu Pecican nu dorește altceva decât să fie interesant, ca orice eseist, deschizător de drumuri și perspicace, dând sugestii de investigații complementare. Ceea ce și reușește: adică stârnește interesul de lectură, pune întrebări, deschide orizonturi, ceea ce nu e puțin lucru! Ovidiu Pecican scrie o istorie prietenoasă, atractivă, colocvială, fără a-și pierde seriozitatea și credibilitatea.

E singular în Școala clujeană de istorie, academizantă, conservatoare, la care se raportează puțin. Să-l bănuim că scrie

Simptome

o istorie progresistă ar fi poate prea mult. Afilierea la Lucian Boia este destul de transparentă. Îi citează ca surse mai mult pe Mircea Mihăieș, Vladimir Tismăneanu și Marta Petreu, care nu sunt istorici, ci scriitori sau politologi, decât pe specialiștii domeniului. Dar poate că nici nu e situabil în Școala clujeană de istorie, redevabilă în istoria veche, medievală și premodernă (care nu constituie obiectul cărții pe care am pus-o în vitrină).

Faptul că Ovidiu Pecican nu e înregistrabil nu e un defect. Dimpotrivă! El nu scrie pentru istorici, adică numai

pentru breaslă (o istorie științifică și arhivistică), el scrie istorie și pentru literați și, evident, pentru publicul larg. E un fel de Alex Ștefănescu al istoricilor, trăgând cu coada ochiului la public și galerie, să vadă dacă i-a impresionat pe cititorii sau pe ascultătorii săi, dacă a produs mirare sau măcar puțină rumoare prin ceea ce spune. Adică îi pasă dacă povestea lui își atinge ținta dublă: să spună adevărul istoriei (plăcut sau neplăcut) și să fie receptat adecvat (emoțional și intelectual) de către public.

VIRGIL DIACONU

Nu te uita...

Nu te uita la mâinile mele.
Sunt triste... De ce?
Nu aș putea să-ți spun.
Și orele, care au dat năvală
și se aruncă-n calea mea din Turn,
ce vor de la mine? Ce mai vor?
Încă aud, aud atât de bine
cum printre roțile acestui ceas de fier
s c r â ș n e ș t e Timpul! Împăratul Timp...

Soldații lui trimiși să mă găsească
aleargă toată noaptea după mine,
bat la uși... Deja, soldații Timpului
au dat năvală în camera perdelelor de pluș.
Privește: acum soldații
deja citesc scrisorile pe care
nu le-am trimis; acum, soldații,
cu săbiile lor sunt gata
să îmi ia lumina și
chiar poemele pe care nu le-am scris...

Soldații Timpului... Acum aud
cum printre roțile acestui ceas de fier
s c r â ș n e ș t e Timpul! Împăratul Timp...
Acum, soldații lui se pregătesc
să-mi ia lumina, despre care cred
că e surâsul Domnului. Lumina!
Și mai presus de toate să îmi ia
îmbrățișarea-n care te aștept.
Îmbrățișarea din care nu mai plec.

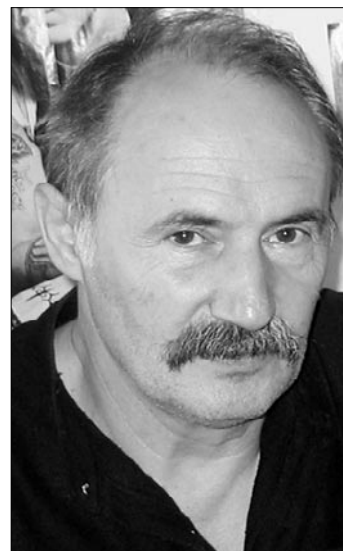
Nu te uita la mâinile mele.
Sunt triste...

Tărâmul tăcerii

Oase albe pe drum.
Cum să nu citești în ele calea pierzaniei?

Spitele unui car de luptă deschise stau în aer.
Enkidu poate, Ghilgameș poate,
ca două planete pe aici să fi trecut, să fi rămas...

Încă de dimineață, vulpea urcă pieptiș spre vizuina ei,
unde o așteaptă puii înfomețați, cu blana ruginie.
Măceșul care se înalță printre pietre
pictează cu sânge tăcerea.
Oricum, dacă nu l-aș saluta în fiecare dimineață
ar crede că și anul acesta au înflorit pentru nimeni.

Ariciul, care amușinează printre frunze,
se va întâlni în curând cu șopârta cea verde.
Însă o va zări doar pentru o clipă,
înainte ca fiara cu aripi să o ridice la cer...
Putea să fie el, însă norocul i-a surâs și de data aceasta.

Săgeata din arc încă mai stă la pândă:
este atâta vreme de când tărâmul tăcerii
i-a promis vânatul mult așteptat.
- Fir de iarbă, fir subțire de iarbă,
spune-i Pădurii să se îndure de mine
și să-mi trimită o vietate în bătaia săgeții!
Vântule, vânt subțire,
spune-i Pădurii să se îndure de mine
și să-mi trimită o vietate în bătaia săgeții!
Și iată că săgeata prinde deodată puteri
și țâșnește din arc. Semn că rugile mele și-au atins ținta.

De-acum, la lumina focului pregătit pentru festin,
nălucile se vor întoarce și vor dansa
din nou pentru mine.
Eu sunt noaptea.
Sufletele celor plecați dau buzna în mine.
Nu le mai pot stăpâni. Nu le mai pot.
Împreună, vom înfrunta lacrimile
și de data aceasta.

Stelele, care privesc de sus,
știu prea bine ce se întâmplă.
Și tot ce urmează să se întâmple,
la lumina ultimelor flăcări.

Generația '60 - generația socialismului (ep. 41)

Am scos din uitare mulți poeți care au contribuit la geneza unei noi generații, una cu rădăcini în proletcultism, dar care încerca să modernizeze fiorul liric, pentru a demonstra că socialismul a izbândit și în literatură, nu doar în industrie și agricultură. Ca dovadă, documentându-mă acum pentru Platon Pardău, am constatat că sunt abia al doilea lui cititor din Argeș. Cine știe cine a mai citit volumul la 17 septembrie 1963? Pe prima pagină, adăugată, stă scris, bătut la mașină: „Nu rețineți cartea mai mult de 10 zile. Cartea trebuie înapoiată la termenul indicat! Păstrați cartea, bunul poporului!” Și s-a păstrat, necitită, 62 de ani!

Dar ce înseamnă, totuși, generație? O vârstă? O perioadă? Valori comune? Ceva din tată în fiu? S-au impus, în România, generația pașoptistă, generația romantică, a lui Eminescu, generația simbolistă, generația modernistă a lui Lovinescu, generația 1927 a lui Mircea Eliade, generația pierdută (cea a războiului), generația proletcultistă (1947-1965), generația obsedantului deceniu (1950-1960), generația

'60. Dar generația '60 este numită abuziv așa, am numit-o și eu ca atare, pentru că s-a impus conștiinței critice, dar, în fapt, e o promoție literară (1958-1968), după care au urmat promoțiile literare '70, '80, '90, '2000. De pildă, Nicolae Prelipeanu e văzut de Nicolae Manolescu ca fiind un mare șaizecist, dar alții îl văd ca șaptezecist, în vreme ce autorul vizat scrie, azi, precum cei din generația '80!

Dar pentru s-au impus astfel (generația '60, generația '80), o să-i zicem astfel, până când, un tânăr cercetător din anul 2100, o să scrie despre generația 1900. Sau 2025.

Platon Pardău, pe redutele marilor lupte de clasă

Platon Pardău a fost responsabil, alături de Vasile Băran, până în decembrie 1989, cu textele despre Partidul Comunist și Nicolae Ceaușescu la „România literară”, formula preferată prin care se adresa scriitorilor fiind: „un eseu politic angajat și angajant”. Cristian Teodorescu își amintește că pe 24 decembrie 1989, la prima ședință liberă a „României literare”, Pardău și Băran au dat jos tabloul lui Ceaușescu și l-au făcut țandări. Se simțeau eliberați, dar era prea târziu pentru ei. Cei doi drept, după cum notează Alex Ștefănescu prin 2003: „În general simpatizat de lumea literară, Platon Pardău a rămas dintr-odată fără acest capital afectiv în 1987, când, împreună cu Vasile Băran, a relatat de pe o poziție oficială, într-un reportaj publicat în <<România literară>>, desfășurarea grotescului proces moral și ideologic <<de la Gârbovi>> înscenat de partidul comunist scriitorului Ion Anghel-Mănăstire.”

Platon Pardău a plecat de jos, înainte de a fi un cerber comunist și, am văzut, anticeaușist după arestarea lui N.C. Dictionarele nu-l rețin, nici ca poet, nici ca prozator, doar în „Dicționarul General al Literaturii Române” îl regăsim. S-a născut la 1 decembrie 1934, la București, și a decedat tot aici, la 12 aprilie 2002, dar prima parte a vieții e legată de Bucovina. Fiu de ceferist, a absolvit liceul la Vatra Dornei, în 1953, apoi Facultatea de Filologie din Cluj, în 1958. A lucrat doi ani ca profesor de franceză și rusă la Vatra Dornei, a ajuns director al Casei de cultură din Vatra Dornei (1958 – 1959), inspector la Secția raională din Vatra Dornei (1959), redactor la ziarul „Zori noi” din Suceava (1959 – 1961), director al Casei regionale a Creației Populare Suceava (1961 – 1965). Nestatornic când vine vorba de locul de muncă (sau făcea ce-l punea partidul), îl regăsim ca președinte al Comitetului de Cultură și Artă al regiunii Suceava (1964, 1967). Între 1965 – 1968 este redactor-șef al ziarului „Zori noi”. Urmează marea trambulină, fiind numit șef de secție la ziarul „Scînteia” (1968 – 1973), apoi face mai mulți pași înapoi, ca lector la Casa de Film nr. 4 din București (1973 -1980). După 1980 și până la execuția Ceaușeștilor pe care-i proslăvise este comentator la

„Contemporanul” și „România literară”.

A debutat în 1956, în revista „Tribuna”, pe când era student la Cluj. Ca poet, Platon Pardău „își trage seva din pământul Bucovinei”, a spus Alexandru Săndulescu, afirmație care se aplică precum timbrul pe o scrisoare. Ca poet a publicat cel mai mult în perioada în care a fost redactor-șef la „Zori noi”. Suficient de mult pentru a atrage atenția forurilor culturale bucureștene. Nu-l uită nici „Tribuna”, care îl menționează în 1963 (nr. 9) ca poet important. I se publică un grupaj poetic și i se ia apărarea, în urma unui atac venit din partea lui Eugen Simion. „Tinerii sunt acuzați de către Eugen Simion de clișee, de mimetism și care ar descinde toți din Nichita Stănescu. Faptul, firește, e nefondat”, semnează un lector necunoscut.

La 14 martie 1963, nr. 14, în „Gazeta literară”, e remarcat și Platon Pardău, care contează, de către Mircea Tomuș. Încurajat, Pardău trimite versuri la „Tribuna”, ce îi publică un grupaj, în nr. 28, printre care și „Arbori de rezonanță”. Poezia are... rezonanță și se ajunge la publicarea în volum, în colecția „Luceafărul”. George Muntean, în „Contemporanul” (nr. 30), semnaleză pozitiv apariția volumului.

Cartea sa nu e primită favorabil. În „Scînteia tineretului” din 25 iulie 1963, Aurel Martin comentează „Arbori de rezonanță”. Martin scrie că „universul său poetic este încă insuficient cristalizat sub raportul originalității, iar mijloacele de expresie folosite n-au devenit încă foarte personale”. Tot Aurel Martin, dar în „Tribuna” din 5 septembrie 1963, în articolul „Metaforă și metaforism”, vizează și nume ce nu trebuie urmate, precum Platon Pardău și Valeriu Gorunescu. De Gorunescu să scrie altcineva, nu mai știm cine e!

Avea și nu avea dreptate cronicarul. În poezia „Peisaj”, Pardău scrie: „Detună cerul, zorii își scapără amnarul,/ undeva a pornit să se-nvîrtă funicularul,/ care ne leagă/ într-un tot ascendent de pădurea întregă.// O, ce uriașă furtună trecu,/ și se-nchise în cețuri apoi...!/ scoatem lemnul din văi,/ sub căutătura vicleană de ploi.// Fulgerul verii – roșietic danț - / schije din copac în copac,/ ca-ntr-o reacție-n lanț.// Dar

Atitudini

furtuna a coborât în noi,/ prin paratrăsnetul țapinelor cu cerbicea-n cordată/ crește-n oțele funicularul, brazii sînt/ mai înalți decît au fost vreodată.// Și-i suim, și-i clădim – albi -/ la buza jgheburilor, de unde vor porni/ amețiți de-mbrățișarea gravitației,/ fulgerători, vibranți -/ altă furtună-ntr-o zi,/ altă reacție-n lanț.” E mai mult un reportaj în versuri, deloc cursiv.

În „Prefața” la carte, M. Petroveanu pune accent pe caracterul socialist al „Arborilor de rezonanță”, reliefând, în acest mod, meritele volumului: „Colectivizarea agriculturii, generatoarea unui nou suflu în lirica celor tineri, e prezentă și în ciclul <<Martie>>, care însă constituie abia o promisiune. Țăranii din Suceava sau de aiurea au tot dreptul – dreptul celor ce au năruit stîncă vieții celei vechi – să ceară cîntărețului să-i însoțească pînă în adîncurile conștiinței, a cărei tensiune, al cărei puls îl măsoară <<muncile și zilele>> pentru socialism. Cine recunoaște pămîntul <<ridicat la dimensiunea demnității sale>> își asumă o înaltă obligație, iar cuvîntul poetului este un cuvînt de onoare”. Lăuda, critica...

Revista „Viața Romînească” (nr.10/1963), prin Radu Petrescu, analizează volume de debut, printre care și „Arbori de rezonanță”, semnalând faptul că apar „noi valuri de debut”. Dar critica e împărțită. Imediat, în „Luceafărul” (nr. 12, 7

decembrie), Dragoș Vrânceanu, în articolul „Sub semnul exigenței”, subliniază că „dezvoltarea ascendentă a liricii socialiste merită un sprijin critic și mai susținut”. Sunt dați ca exemple în progres Nichita Stănescu și Ion Gheorghe, iar în regres Ilie Constantin și Platon Pardău.

În fapt, criticii literari erau de părere că asemenea cărți conțineau prea puțină poezie angajantă. Platon Pardău a încercat să scrie, dar fără talent. Iată un nou fragment din cartea de debut, „Contemporaneitate”:

„Acolo, unde am privit/ prin ferestrele cît albul florilor de noapte,/ prin dentiția bolnavă a gardurilor,/ uite, excavatoarele au început să-și miște/ trupurile greoaie și uluitor de precise./ Din cînd în cînd se răstoarnă în camioane/ frînturi de artere din apeductul vechii cetăți;/ trec păsări și bat din aripe deasupra coroanei/ statuii domnului moldav.//... O revărsare de nisipuri de aur -/ de aici începe memoria orașului nou,/ înaltă, cu pași de mileniu. Și iată că,/ printre feliile lungi de lumină,/ întîia oară, oamenii sînt contemporani/ cu oamenii...”

Dar și Platon Pardău scrie, compromițându-se, și poezii militante. „Arcul de triumf” are ca motto următoarea precizare: „La chemarea organizației de partid, o brigadă de mineri comuniști din munții Dornelor, învingînd împotrivirea naturii, a deschis drum spre un nou zăcămint de mangan”. În „Prolog”, scrie: „Știu, prin densitatea întunericului,/ nu vă

vedeați unii altora ochii./ Cineva – cel mai tînăr – avea ochii albaștri,/ ca zborul păsărilor; și dacă i-ați fi văzut ochii,/ filfiri de aripi ar fi umplut/ cerul îngust al galeriei./ Era aici bătrînul maistru, al cărui nume s-a desprins/ direct din onomastica pădurii,/ și l-a purtat ca pe un steag/ pe redutele marilor lupte de clasă//... Soarele era aici, în minereul roșcat ce avea să apropie/ încă un drum tînăr, era cuvîntul care ți-a fixat chipul/ cu o agrafă de aur/ la panoul de onoare ce se numește/ conștiința tovarășilor.”

În așa-zisa poezie „Ședință de patid”, Pardău încearcă să convingă că e „pe linie”: „Înalte erau vorbele, ca păsările, înalte,/ și atît de terestre – cărmidă și stîncă;/ pe treapta orei urca zveltă/ făptura zilei care se va naște//... Și oamenii aici își rosteau vorbele cu glas de fluvii,/ cu vibrații de zboruri neînfrînte, ce se strîng în talazuri înalte,/ și poartă timpul înainte”.

Dacă tot am pomenit de „Martie” (declararea, în martie 1962, a victoriei socialismului în agricultură), să dăm o strofă: „Cunosc această lună martie în care am intrat,/ fără greș umblu printre arbori; bate aripa soarelui ca o pleopă uriașă:/ iată, diamantele zilei umplu văzduhul,/ dar între lumină și ultima zăpadă cresc arborii,/ legînd aceste elemente într-un drum al rodirii”.

Proletcultism? Și da, și nu. Criticii literari ai vremii nu s-au lăsat păcăliți, doar cei care erau prieteni cu autorul sau țineau cont de funcțiile sale. Totuși, Pardău devine mai atent la critici. La 17 ianuarie 1964, P.P. publică poezia „Blondă lumină”, în „Luceafărul”, lumina fiind cea a partidului.

În „Scînteia” din 16 aprilie 1964 e semnalată cartea lui Pardău, pus alături de noile talente – Radu Cârnecki, Sorin Titel, Victoria Ana Tăușan, Constanța Buzea și alți tineri „animați de idealul reflectării noilor realități”. De fapt, acesta a fost și drumul – de la cîntarea lui Lenin la cîntarea noilor realizări socialiste din România. În „Gazeta literară” (30 aprilie 1964), Al. Săndulescu scrie că „Pardău și Cârnecki se simt ca la ei acasă cîntînd pădurile și șantierul Moldovei de Nord”. Tot în această revistă, Pardău va publica, la 24 septembrie 1964, articolul „Suceava”, un reportaj liric. Ba mai mult, va publica volumașul „Itinerar sucevean”, care trece totalmente neobservat în lumea literară.

În „Scînteia” din 3 august 1965, Pardău scrie despre „Marea conectare”: „Asistăm în anii noștri la dispariția <<provinciei>> în înțelesul vechi și compromis al cuvîntului, în cadrul orașelor – la dispariția periferiei. Viața culturală a Sucevei se reducea la o modestă reuniune musical-dramatică, ctitorie de inimă a cîtorva intelectuali, care oscila între existență și inexistență. Ceea ce s-a petrecut în anii noștri în vechea capitală a Moldovei, intrată într-un proces de refaceri deosebi de repede, are înțeles de inedită istorie”.

La 30 septembrie 1965, în „Gazeta literară” (nr. 40), se sărbătorește „SĂPTĂMÎNA POEZIEI”. E și Platon Pardău prezent cu versuri, alături de Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Adrian Păunescu, Gh. Tomozei ș.a. În sfârșit, intrase în lumea bună a poeziei. Mai mult, H. Cîmpoeș publică, în „Ateneu” (nr. 9), o recenzie elogioasă la noua carte de versuri a lui Pardău, „Monolog”. În „Tribuna” (nr. 44), Domițian Cesereanu recenzează „Monolog”, a doua sa carte de versuri, arătînd că „Platon Pardău dispune de o fină percepere a ciclurilor naturii”.

E recunoscut ca poet important. Dar Pardău se mută cu serviciul la București și se pierde printre trecători și redactori de reviste. A scris mult, dar nu a (mai) rămas nimic.

Jean DUMITRAȘCU

ALEXANDRA INDRIEȘ: POLIFONIA EULUI

O literatură de rădăcină livrescă, estompând carnația evenimentelor și urmărind, cu deosebire, reverberația ideii propunea Alexandra Indrieș (adică Gloria Barna). Cea care dorise să devină procuror (reușise la Cluj!) trăia într-o atmosferă saturată de literatură, creându-și un alt destin. O premiantă (la diverse concursuri orădene), publicând – elevă fiind – o proză „neverosimil de bine scrisă” în *Scrisul bănățean* (intrigând juriul, încât Vichentie Ardeleanu o va vizita acasă pentru a se convinge), trecuse prin Școala de literatură (1953-1954) îmbrățișând ideea profesionalizării și, fanatică a „căii juste” (cum o va immortaliza Goma în *Justa*), va fi arestată în 1956 (lotul Goma). Hiperinteligentă, frumoasă va fi scoasă din pușcărie de germanistul Andreas A. Lillin, cu funcții înalte; se vor căsători, fixându-se la Timișoara (1959), devenind „cuplul hiperintelectual” al orașului (Ungureanu 2015 : 319). El, irascibil, va plăti pentru gest, ea, fosta studentă rebelă, mai tânără cu 21 de ani se va „îmbătrâni” voluntar, vădind „o voință intelectuală în expansiune”. Comparatist de anvergură și critic muzical, soțul va comite și proză (pe linie); Gloria Barna va deveni Alexandra Indrieș și se va ocupa de antropologie și semiotică, frecventând un vioi *Cerc de proză* timișorean, cu ședințe duminicale. Romanele sale sunt, mai degrabă, studii despre roman, prozatoarea fiind convinsă că realitatea trebuie numită pentru a fi, cu adevărat, reală.

Saltul în gol (1973) consemna debutul romanesc, lăudat de L. Ulici, încântat de „dispoziția epică”, deopotrivă în ficțiune și scriitură, coborând în psihologia abisală. Interferența timpurilor, decupajele epice, amintirile Siminei Tofan, ambiguitățile și indeciziile lui Grigore Airinei denotă o apropiere de modelele în vogă de care, rapid, prozatoarea, iubind „bisturiul semiotic”, se va lepăda. Încât, *Două-trei minute* (1984) e deja un roman-studiu, pliat gândirii semiotice. Dorindu-se o „dezvăluire”, propunând un adevăr personal, ne va obliga să recunoaștem că prozatoarea folosește o rețetă inutilizabilă (pentru alții), o formulă care poate trezi rezerve dar care impune prin fosforescența gândului și autoscopia nemiloasă. Sub același acoperiș întâlnim „erezia și rigoarea”; viața romanescă nu țâșnește ci e studiată, luciditatea e devoratoare, cititul curge cu opinteli. Probabil că o lectură paralelă cu ancheta-serial din SLAST (*Adevărul despre Școala de literatură*) ar lumina cotloanele acestui roman-ecou al întâmplărilor din Vila albă, unde o provincială de 17 ani și-a petrecut tinerețea studioasă. Paradoxal e că *Două-trei minute*, o carte experimentală, în care inteligența vibratilă a autoarei ar putea fi mai degrabă suspectată de uscăciune conceptuală și analitism rece folosește substanță autobiografică sub veghea unui cuvânt „adorat”: *luciditatea*.

Negreșit, cărțile Alexandrei Indrieș pretind un public specializat. Cu un stil supravegheat, glacial-adekvat, iubind priza la obiect nicidecum jerbele metaforice, de impresionantă forță analitică și invidiabil repertoriu referențial, criticul Alexandra Indrieș convoacă la start stilistica, poetica, psihanaliza, etc., fiind – cum s-a observat – un ghid competent în labirintul textual. Reprimându-și clocolul afectelor, Alexandra Indrieș nu subscrie, totuși, la o literatură desensibilizată. Dar și în proză ea rămâne un critic. Iar opțiunile, departe de a se plia mareelor modei sau busolei gustului public fac din luciditate nu doar un „cuvânt adorat” ci

chiar cuvântul de ordine; tot ceea ce scrie Alexandra Indrieș este trecut prin refrigerentul inteligenței, ochiul critic fiind suveran.

În *Alternative bacoviene* (1984) va miza pe „noosfera bacoviană”, observând amestecul de influențe revărsate în câmpul bacovian, refuzând ipoteza etanșității discursului simbolist. În acea carte de orientare semiotică, aproape fără ecou, Alexandra Indrieș pornea tot de la „categoria trăitului”, invocând în sprijin „temperamentul existențial” al poetului și constatând că universul monoton, inevitabil restrâns al anonimului / empiricului Vasiliu devine o bogată *noosferă* polifonică. De fapt, „palpând” poeziile într-o lungă intimitate, cum mărturisirea, exegeta ne oferă „câteva indicii” și descoperă, sub „răceala limbajului științific”, un Bacovia afin, *multiplu*, opera sa fiind un „teren de coliziune” între diferite școli și curente literare. Atât *noosfera* (ca suprasemn) cât și *regia textului* îi prilejuiesc o demonstrație strânsă, conchizând că ar fi vorba de „trei scriituri”. Codului simbolist, fie și „ruinat”, asigurând circularitatea și celui expresionist (provocând rupturile), Alexandra Indrieș le adaugă, așadar, *scriitura socialistă*. În *poetul-multiplu*, cum fericit zicea, decodat de-a lungul anilor în fel și chip, se confruntă trei scriituri: simbolistă, expresionistă și socialistă. Numind aceste alternative, crescând din trunchiul liric al insidiosului Bacovia, exegeta oferea o demonstrație de virtuozitate: alternativele nu sunt inventate, ci redescoperite.

Istovit, Bacovia recunoștea că laudele priveau travaliul său liric, poetizând „munca eroică proletară” și setea de viitor („O, vino odată, măreț viitor”, clama în *Poemă finală*, din 1918), încurajând literatura socialistă ca literatură a speranței. *Tema proletară* (ca voce colectivă personalizată) răzbătea încă din 1912, când într-o primă versiune, poetul scria: „eu prevăd poema-n flăcări a revoltei viitoare” (v. *Poemă în oglindă*). Citit ca o profeție politică, versul se va metamorfoza, devenind „poema roză a iubirii viitoare”. Dar visul de viitor, menționa apăsător Alexandra Indrieș, iluzionându-se, era „o convingere, nu o reverie”; și, de fapt, Bacovia este „contrariul unui evazionist”.

Oferind câteva bijuterii analitice și certificând, odată mai mult, finețe interpretativă, *Polifonia persoanei* (1986) își divulga – prin cele *Câteva precizări* – intențiile: folosind sonda psihanalitică pentru a testa persoana polifonică, topind în chimismul spiritului atâtea influențe, Alexandra Indrieș constată că „monofonia e vocea unui eu precar”. Acceptând că structura personalității și analiza textuală merg mână în mână (luminându-se reciproc), vocile multiple, intropatizate ale creatorului ne descoperă o „pluralitate lăuntrică”. În contextul „întoarcerii autorului” (subiect pentru care s-a cheltuit multă cerneală, corectând un exces de semn contrar) interesul pentru eul privat și eul creator, pentru artistic dar și pentru omenesc,

pentru persoana auctorială și cea imaginară, derivată (personajul, adică) eliberează, prin vocea fermă a autoarei, o concluzie netă: „vociile” sunt emanațiile autorului, se află „înăuntrul” său, instituindu-se prin text. Fie că se ocupă de Bлага (verbul, interpretarea stilistică) ori de Bacovia (noosfera), Alexandra Indrieș are drept concept fundamental „câmpul semantic”, vrând să stoarcă textul. Polifonia de care s-a îndrăgostit poate fi pusă în legătură și cu cercul timișorean de bionică, frecventat, impunând modelul (Pamfil / Ogodescu) la Clinica de psihiatrie.

De la acest „portret” al scriitoarei se cuvine să plecăm când vorbim despre romanul *Cutia de chibrituri* (1987). „Cel mai roman” dintre produsele de acest soi iscălite de Alexandra Indrieș este, în același timp, inevitabil, și savant construit. Departele de a afișa un aer epigonic, „spășit”, romanul se înscria printre titlurile de maturitate ale orientării. Avangardismul Alexandrei Indrieș nu e doar simpatic; încalcând, firește, frontierele genurilor, pătrunzând dincolo de suprafețe, desfoliind cu ochi sceptic „învelișurile” operei, combinând observația și meditația, construcția și invenția, autoarea propunea un roman inteligent, pionieratul textualist (compromis de această desincronizare editorială) neșuând în joc. Disciplina conceptuală a criticului asigură / salvează nucleul de gravitate al întreprinderii. Să mai spunem că acest arsenal tehnic, convocat ca o demonstrație în sine (o virtuozitate fără tensiune la majoritatea textualiștilor) îmbracă aici haina unui epic bine strunit, consistent. Nu e vorba deci de un epic uscat, obosit, ucigând suculența; și nici de „seriozitatea falsă” pe care Nicolae Manolescu o descoperea la mulți dintre crisații protagoniști ai curentului. Dealtminteri, entuziasmul în scădere pentru textualism, nițel șocant dacă ne gândim că, până mai ieri, acești fanatici suporteri brusc convertiți aplaudau toate textele, indiferenți la denivelarea lor axiologică, suportă – în cazul Alexandrei Indrieș – și o reacție de generație. Lipsită de promptitudine editorială, Alexandra Indrieș este, totuși, un precursor al generației textualiste. Romanciera a premers valului textualist, dar recunoașterea întârzie. Curios, toleranța postmodernistă (de care se face atâta caz) n-a iertat „furiile experimentale” ale scriitoarei, salutând în schimb cu ovații toate bălbăielile textualiste ale junilor. Refuzată, persiflată chiar de optzeciștii prea interesați de înviaza textualistă (ocupând scena) și febra delimitărilor, Alexandra Indrieș propunea, iată, un program, livrând ritmic argumentele unei demonstrații: cărțile. Conștientizând „criza ficțiunii”, înrolându-se insurecției antiepice (îndepărtând, de atâtea ori, cititorul tocmai prin ezoterismul vânat în numele competiției intertextuale), Alexandra Indrieș nu pierde legătura cu viața. Spirit însetat de livresc, ea dorește, la rândul-i, un nou „realism”, evident polifonic, rescriind lumea. Nu liniaritate epică (tocmai fiindcă „epicul tradițional” nu e încăpător), ci transparența convenției, parmanentizând experimentul fără încrâncenări maniheice; în consecință, eliberând chiar un tonic umor intertextual, relaxând referentul livresc.

Fostul „copil teribil”, afișând rictusul seriozității la o vârstă fragedă, cunoscând o maturizare forțată este, cum nota Livius Ciocârlie, o *intelligență continuă*. Indiscutabil, inteligența este pecetea prozei Alexandrei Indrieș. Ea a „izbucnit” în etapa lecturilor clandestine, a bibliotecilor „sigilate”, în plină eclipsă proletcultistă, cunoscând raporturile cu interdicția; caracterul difuz al talentului a coagulat invocând lectura. Vitaminizarea culturală, întâlnirea cu un autor pot provoca, se știe, corecții de orbită, pot inhiba premisele unui traseu scriitoricesc. Printr-un astfel de *ricoșeu intelectual*

scriitorul devine altceva, dar nu altcineva. Prin sacrificiu asumat, iubind asceza, descoperind târziu „viața”, Alexandra Indrieș aparține unei familii de spirite. Nu întâmplător, *Două-trei minute* vorbea despre „criza identității”. Era / se voia o depoziție, o „revărsare a subconștientului”; anii de ucenicie, pilotajul, gândul personalizării pregătind „a doua decolare” germinau în culele textului. Tot neîntâmplător, *Cutia cu chibrituri* vorbește despre efortul identificării. Carte experimentală, topind biografismul, jurnalul ș.a., acroșând cititorul („angajat în text”), romanul trăiește prin tensiunea ideilor și remarcabila observație fizionomică fixată în pagină. Se întâlnesc în roman (curgând paralel) patru instanțe narative: A., o „voce narativă în formă de privire”, primind imaginile și reconstituind contextul prin „încercări de interpretare”. Cel ce vede (scriind despre asta, deoarece „fără privire nici nu aud” – cum se mărturisește) încearcă o „pulsione spre existență” din camera obscură a vizionarului „ocolind timpul”, încercând rolele, proiectând imagini tremurătoare, pierzând contactul, oscilând între viziune și invenție. X (Xantipa sau „Icsi scumpă”, în versiunea Pupa) este dactilografă, întruchipând condiția umană: copiem, ni se dictează – iată concluzia Xantipei. Se învârtă în cercul Pupei, descrie atmosfera de la institut, este prietenă cu Angela (o prietenie „ciudată”), îndeplinește oficiul de magnetofon; face naveta între limbaje, combinând idiomul ingineresc cu cel artistic. În casa-muzeu a Pupei suportă o ploaie de sfaturi din partea amfitrioanei, doritoare a-i face pe toți fericiți. Aceasta vrea să scrie un roman *Țara fără vulturi* (care nu se mai naște). De fapt, trăim sub zodia amânării: și romanul Pupei (inventând pretexte pentru a nu scrie) și expoziția lui Bebe, specialist în trucajul fotografic (bunul amic al Angelei, o *amitié amoureuse* îi leagă) râvnesc la imitația perfectă a vieții. Ne mișcăm printre colaje și trucaje; suntem în spațiul intertextualității, deschizând un evantai de ipoteze. Sora Angelei „bântuie ca o fantomă”, se reconstituie o viață „care poate nici n-a fost trăită vreodată”. K. este un curios; ține containerele sub observație, este ispitit chiar de a-și cerceta propria identitate, deși este un bărbat fără chip. Această „curiozitate oarbă” face din presupunere mijlocul favorit de cunoaștere. El dibuie, clasează texte, copiază, citește romane polițiste, are facultăți detectivistice, mișcându-se „pe dăra cea bună”; un om gol deci, avid de reconstituiri, adunând zelos hârțiile aruncate, convins că există mereu un vinovat; gândurile se imprimă de la sine, lipsa tipicității îl definește.

În fine, O., naratorul realist, impersonal, pentru care singurele informații valabile sunt cele involuntare. Aceste voci colaborează, trăiesc în două romane (cum s-a remarcat): jurnalul Xantipei, ocheadele lui A., colajele lui K. vor a restaura modelul; se bazează pe alte texte căutând „modelul”. Relatarea se animă când pătrundem în casa Pupei, acolo unde pitorescul țâșnește, spărgând crusta monotoniei. Având frenezia sindrofiilor și casa „plină și veselă”, Pupa cultivă arta fofilării. Prietenul Xantipei, Pompei – „un sfinx în blugi” – este, bineînțeles, restaurator; el râvneste perfectă restaurare, vrea imitația absolută, un decalc al realului. Tip retras, Pompei îndepărtează mătza vremii, vânează fisura pe unde „se strecoară sensul”, e interesat, deopotrivă, de copierea realității și de falsificarea ei. Unde e capătul acestei „imitații absolute”, se va întreba Pompei, incapabil de a mai deosebi copia de model. Se revarsă notații fugare, în galop, gânduri nervoase, replici sclipitoare; romanul trăiește prin acest balans între ipoteze contrarii, brodate pe canavaua „perversității mimesisului”. X. (tov. Pădureanu), dactilografa bossului notează „câte ceva”; copiază și este copiată, pozând ca model.

Recitiri

Ne mișcăm printre autentici și falsificați, Angela – cea care adulmecă inadvertențele – decăzând astfel din condiția de personaj. Să notăm că personajele, sub această armătură teoretică, devin „funcții ale limbajului”, naratorul însuși fiind „în formă de privire”; iar viața este, desigur, *imagine*.

Semnând un șir de cărți care au impus-o, Alexandra Indrieș (1936-1993) luase, prin *Cutia cu chibrituri*, un nou start. Volumele ar fi încolțit în contextul unei „a doua decolări”. După anii de „protecție școlară” (inoculându-i ideea profesionalismului), trăind apoi în umbra eruditului Andrei A. Lillin, scriitoarea „a rămas cu adevărat singură”. Era o răscruce grea pentru om, convertită în efecte fertile pentru scriitor. Or, Alexandra Indrieș a fost o profesionistă a scrisului. Poate fiindcă, înainte de orice, era o bună cititoare, trăind în regimul meditației permanente. Nu observa autoarea că „cine nu știe citi, nu știe nici scrie”?

Carte testamentară, apărută postum, *Un sertar întredeschis* (1995) glisează spre jurnal, cu incursiuni sentimentale în viața privată, descifrând situații simbolice. Scriitorul, ca prezență arhetipală, ipostaziat în cuplu (Iulia / Matei-soțul absent), pendulează între a ascunde / a mărturisii.

Fiction review

O cronică a pustiului răzvrătit

Acolo unde urlă șacalii este o colecție de zece povestiri scrise între anii 1962-1964, care, adunate laolaltă, constituie cartea de debut a scriitorului **Amos Oz**, publicată în ebraică, în 1966. În limba română a fost tradusă de Marlena Braester și a apărut la *Editura Humanitas fiction* în 2024.

Rareori se întâmplă ca o carte de debut să nu aibă stângăciile unei opere de început. Și totuși, povestirile tulburător de frumoase și pline de forță din acest volum sunt scrise de o mână sigură și o minte profundă, anunțând de timpuriu scriitorul important, cu succes internațional, care avea să devină Amos Oz.

Deși independente, aceste zece povestiri, plasate ca timp în anii de după crearea Israelului, sunt strâns legate între ele de un fir comun, în care sunt împletite aceleași întrebări și aceleași obsedante probleme cărora autorul le caută răspunsuri: excluderea, deposedarea și *favorizarea nedreaptă*, inexplicabilă, pe care Dumnezeu o acordă.

Fiecare povestire poartă pecetea unei răni nevindecate, a unei amărăciuni care se perpetuează și a unor îndoieli neliniștitoare. Vârstnici însingurați, care-și hrănesc cu îndârjire disperarea, privesc cu neîncredere noile politici ale tinerei generații, umbre întunecate alunecă cu o „răbdare blândă și compătimitoare”, liniștea nopților e spartă de corurile de șacali, un arab nomad de o frumusețe respingătoare cade în genunchi, atinge pământul cu fruntea și se roagă, în aer se simte miros de focuri de tabără și de cenușă adusă de vânt. Prezența beduinilor, ca un foșnet de frunze, ca un plâns vag dincolo de gardurile și pământurile kibbutzurilor, este o amenințare nevăzută, la fel ca prezența șacalilor care nu pot fi văzuți când ies din ascunzătorii lor:

„Un cerc de șacali se învârtă în fiecare noapte dincolo de marginea de umbre care închide insula de lumină. Până spre dimineață, ei umplu întunericul cu plânsul lor, iar foamea lor

Romanele încapsulate aici sunt zgârcite în privința destăinuirilor, grija Iuliei, văduvă (alter ego-ul autoarei) fiind protejarea intimității („ce trebuie tăcut”). Volumul *Timișoara, 1990-1992*, apărut în 2009, aduna, într-o ediție îngrijită de Alexandra Tudor, publicistica febrilă, violent anticomunistă, ca voce fermă în Cetate.

Angajată pe mai multe fronturi (inclusiv în bătălia pentru valorificarea zestrei de manuscrise a soțului), Alexandra Indrieș – de la altitudinea independenței spiritului și a admirabilului bagaj cărturăresc – vedește, prin propria-i devenire, *polifonia eului creator*. Curiozitatea, pofta metodologică, plăcerea de a citi cu o bucurie neofilită și, nu în ultimul rând, capacitatea ideoportantă a propriilor cărți fac loc unor opinii reparatorii. Alexandra Indrieș nu e prețuită pe măsura valorii sale; ar avea dreptul, credem, la „o mai concludentă omologare”, cerea Gheorghe Grigurcu. Orice ar scrie, Alexandra Indrieș rămâne, indubitabil, un critic în travesti. Jurnalele, încă inedite, vor dezvălui, poate, viața ei necheltuită.

Adrian Dinu RACHIERU

lovește în valuri malurile insulei luminate și gardurile. (...) Un blestem etern se așterne între cei care locuiesc în case și cei care trăiesc prin munți și prin văi. (...) Cât de perversi, cât de sălbatici și disprețuitori sunt șacalii aceia care răspund anunțului clopotelor inocente cu râsul lor distorsionat.”

Impresionant este lirismul care se strecoară cu subtilitate în corpul acestor povestiri, cu sau fără buna știință a autorului, desăvârșind tablouri de o frumusețe nostalgică, terapeutică:

„Marea, nisipurile mișcătoare, soarele, focul, vântul, totul e plin de dovezi simple. De ce oare noi ne împotrivim cu atâta încăpățănare să ne lăsăm convinși, ne împotrivim chiar și să ascultăm, și nu facem decât să alergăm cu respirația tăiată de la o noapte la alta ca și cum moartea noastră e o sărbătoare la care nu trebuie să întârziem.”

Ca un refren întunecat, de rău augur, în toate povestirile din această fascinantă carte urletele șacalilor străpung deșertul unui Israel al începuturilor, aproape mitologic – un Pământ al Făgăduinței care trebuie reclădit, păstrat, apărat, pentru că ochii inamicului nu se închid niciodată.

Liliana RUS

Considerații (in)Actuale

Cu **Facă-se Voia Ta. 57 de formule ale acceptării**, *Editura Art Creativ București 2024*, **Denisa Popescu** (Martin) împinge poezia către zonele unor transparentizări, rarefieri ontice care țin mai mult de obsesia de a urmări adâncimile unei biografii pândite de utopia dezintegrării.

Într-un aer rarefiat, expurgat de corpusculii tropici inutili, poeta își asigură mediul aproape steril în care un suflet bântuit poate să ardă până la incandescența metalului rar tras în filamentul subțire al formulărilor lirice esențiale. Este o poezie care tinde către poezia unei singure respirații, a unei singure priviri, a unui singur regret, a unei singure afirmații apodictice, suficientă sieși. O consecință care nu admite dar nici nu mai este disponibilă să construiască o lume fie alternativă, fie opozabilă. Textele scurte operează cu categorii și scenarii fundamentale în care pierderile, regretele și speranțele sunt mizele unui **totul sau nimic**.

Acestei măsuri de subsidiar etic îi corespunde la capătul drumului un om al principiilor (homo ex principiis) care își așează dezamăgirile și avânturile căutând în permanență un ax ordonator absolut în funcție de care sinusoidalele au mai degrabă șansele unor abateri repetate în materia imperfectă a lumii obiective.

De aici și nevoia de a fixa monologul intensităților maxime pe un reazim teist de coloratură creștină în (i)limatele căruia spaima de abandonare este împlânzită de elanurile unei angelități nu de puține ori dramatice, dar și nădăjduitoare: **//Înainte nu e liniște, înainte încă mai doare. Porumbelul meu numără tainele, până când nevăzutele aripi vor crește până la soare. (48)//** Sau: **//Mi-a spus azi-noapte Dumnezeu că Raiul meu nu mai începe cu mine, că Raiul meu nu mai sunt eu. De ce, Doamne, l-am întrebat? Că doar nu e vorba de Raiul altcuiva, de lumina sau de absența luminii altuia? A clipit Dumnezeu, iar eu mă simțeam de parcă nu eram eu. A clipit și mi s-a părut că a și suspinat. Raiul nu e pentru cel care speră, Raiul este pentru cel care s-a împăcat. (45)//**

Sunt oaze de acalmie, aspectele dubitative încercând să introducă și un eufemism al înfrângerii, **acceptarea** unei fragilități luminoase. În fond sentimentul unei puteri de iradiere oarecum omniprezente care menține în momentele de întunecare echilibrul relativ al pulsiunilor într-o paradoxală unitate a declinării iubirii prin suferință și a suferinței prin iubire: **//Taci și-ascultă țipătul acestei păsări pe moarte, căreia mila Domnului un alt trup i-a hărăzit. E trupul în care ce n-o doare e ce n-a iubit. (38)//**

Procesul acesta de interiorizare are conotațiile fluide ale apei curgătoare într-o iconografie precară care decarnalizează (desenzualizează) ființa dar o și multiplică obsesional. Este un mod de a lua act simultan de două registre existențiale insinuate antinomic ca durată și spațiu: **//Eu sunt un semn pe un perete de semne, atunci când nu sunt apa care-și caută liniștea. Eu sunt singura iluzie de care nu pot scăpa. (19)//**

Textului poetic i se pune un diez aspirațional, pasărea fiind și eponimul liric căruia i se atribuie simbolic valențele de a configura refugile, căutările și chiar moartea și de a ilustra sub varii aspecte zborul ca elevație și prăbușire iminentă, cer și genune, sinteză a aripii și a privirii, simulacru de angelitate și stadiu intermediar de intrare în starea de grație.

Formularea este surprinzător de succintă, în austeritatea ei căutând zonele înguste de impact și reușește să mobilizeze mijloace suficiente pentru a obiectiva zonele de întuneric și lumină. Sunt proximități și stări care par compozite dar aliază în cele din urmă inextricabile structuri omogene care vehiculează termeni de agregare pentru răzvrătire erotică și spaimă, extaz, efuziune lirică și retractilitate, acceptare, penitență cu nevoia de a avea promisiunea dar și certitudinea unei protecții absolute. Împăcarea cu această condiție este dramatică, poeta trecând de acest ritual care, dincolo de faptul că este totuși un compromis, nu este compatibil cu un eu a cărui natură este în iminența de a fi desubstanțializat sau se află în discordie cu propria natură punând-o sub semnul îndoielii.

Ca atitudine și scepticism pasager, dar cu o poezie împlânzită cromatic, **Denisa Popescu** repliază gestul de discurs al **Martei Petreu**, dar preferă să nu abandoneze orfevrăria stilistică pentru asprimea exortației poematice. Concentrează, rafinează, aduce în diorame de mai mici dimensiuni un suflet elitist și zbuciumat, o feminitate de sunet rar și profund, tulburată de enigma ființialității.

Cartea sa de poezie, elegantă și salubră într-o tot mai puțin dispusă lume să întârzie în fotoliul de lectură, admirabilă din punct de vedere grafic editorial, beneficiază de o scurtă, dar atentă prezentare, a poetului și publicistului **Virgil Diaconu pe coperta 4**.

Este o ieșire repetată în avanscenă a unei poete care este și un foarte bun cunoscător al spațiilor culturale, un admirabil editorialist al emisiunilor specializate din televizual.

Marian BARBU

TIMP EVISCERAT

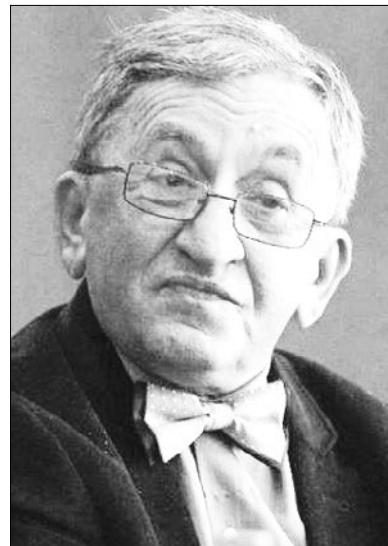
„Sunt un fel de carte fără coperte/ Condamnată să trăiesc doar împrumutată/ Și fără drepturi de autor/ De câte ori n-am fost lăsată pe jos/ Din cauza vreunii dicționar/ Nu vă pot povesti aici/ Mă lasă memoria și în plus/ Am o criză de pagini/ zi de zi mi se taie din cuprins/ câte un titlu/ Aseară am visat că voi fi reeditată/ Plângeam la gândul recenziilor”

Un astfel de poem, care se cheamă chiar *Prefață*, descurajează programatic, precum se vede, recenzia, vorbirea despre obiectul literar... Iar „dicționarul” ce este, de nu un mormânt al limbajului, o îmbălsămare, opusă viului din cuvântul uzual? Poezia Mariei Nicolai (debut cu volumul *Inox*, Biblioteca Sinteze Literare, 2000) este una a autodefinirii (poezia modernă e condamnată la pleonasm, lirismul nu înseamnă altceva decât privire narcisiacă, obsedantă, în oglinda limbajului), a recompunerii din cioburi. Splendoarea metafizică a ciobului de oglindă este tocmai capacitatea lui de a reflecta întregul. Iar sufletul modern este, iarăși, spart, adeseori fiecare ciob reflectând o altă imagine. Avem aici tocmai esența poeziei, mereu parțială și mereu

conținând în sine întreg cerul, întreg vocabularul, întreg sufletul, întreaga biografie, cu sublimul și mizerabilul ei. Viața noastră e spartă din chiar clipa în care devenim conștienți de prăpăditul nostru Eu, fericirea poeziei și disperarea ei constau tocmai în a reconstitui imaginea totală prin cuvinte. Volumul de față ne propune o poezie aspră, fără „delicatețuri” de imagine, dar și fără violențări gratuite ale sensibilității. O poezie care spune pur și simplu o stare existențială tulburată de timp. Abundentă în verbe (vezi *Diadă* ca doar un exemplu) care dau impresia unei enumerări uimite de fapte și stări. Senzația de transcriere febrilă este prezentă, e ceva rapid în aceste cascade de imagini, o stenografiere de viziuni.

Metafora centrală în jurul căreia se construiește volumul este cea a scrisului, un scris salvator și recuperator. Chiar dacă în cutia de scrisori viespile și-au făcut cuib, dezertorii refuzați de iertare vor să ne facă viața mai bună, iar fericirea ne rămâne în gât. Iată acest *Peisaj* în care treptata deschidere a imaginii dezvăluie tocmai spaima de viitor: „Fereastra de la care îți aruncam flori/ Are acum tocoul coșcovit/ Rândunelele se spovedesc în termopane/ Sporovăind/ Pajiștea de pe care îți cântam serenade/ Este acum năpădită de lobodă sălbatică/ Strada din care număram pietrele/ s-a închis în trotuar/ o grămadă de pași

au prostituat-o/ secole de-a rândul/ pe unde mai locuiești astăzi/ când șantiere uriașe au îngropat/ orașul de la poalele hărții?/ Hai să ne iubim/ Ca pe vremuri în macaraua/ Încremenită în mijlocul șantierului/ Până nu vor veni arhitecții să ridice/ Catedrala Mântuirii Neamului”. Iar viziunea aceasta hiperbolică este opusă alteia, de tip post-apocaliptic, unde domină uscăciunea, peisajul sterp, bolovanii nu mai vor să rodească și sufletul este a-vid. Poezia, acest „plâns cu cioburi”, abia strecurat printre genele fermoar cu zimți, reflectare în timpul oglinzii, devine, așa cum trebuie să fie de la descoperirea eu-lui încoace, o eviscerare a sinelui.

O altă temă obsedantă, și, din fericire, deloc ideologizată, ci doar intens trăită, este cea a condiției femeii. Numită de multe ori chiar din titlu: femeia în leasing, femeia abțibild, femeia search, femeia scenă, femeia mamă, femeia cionnă... și enumerarea nu este completă. Nimic jubilat, incantatoriu (poeziile cu rimă au ele însele o muzicalitate nu știu cum, scrâșnită, ca niște exerciții de dicție, congruență foarte adecvată conținutului) în aceste conspecte lirice ale dezesperării de a fi femeie. Legând cele două teme, refugiul în imagine încremenește fotografic timpul. Autoarea are știința imaginii-șoc, sinteză de spus și nespus. Ca în excelentul poem *Copiii Kodak*. „La copiii din fotografie/ Îmi este permis să mă uit/ Doar pentru că nu eu i-am născut,/ Ci un aparat într-o cameră întunecată,/ Un uter negru în care se dezvoltă instantaneu/ Imaginile altei realități...”. „Am simțit iritant cum/ Prin luminatorul podului,/ Un ochi mă privea,/ Iar eu mă scufundam încet/ În baia de acizi/ Care aveau să mă dezvolpeze”.

Fotografiile refugiate în pod sunt clipele, zilele, finalmente paginile scrise în care se zidește timpul fiecărui poet. Poetului nu i se retează zilele, ci paginile. „Praful îmi măsoară sentimentele/ Cu o precizie mult mai mare decât/ A unei rulete rusești/ Astăzi am plâns și iată,/ O pată în mobila/ Pe care ți-ai purtat/ Mâinile de la stânga la dreapta/ Nu mai mi-ai scris/ De sute de ani/ Și biroul arată ca o/ Fabrică de scame/ Și oglinda îmi trimite/ Niște imagini nerambursabile/ De duzină/ Pe care nu le mai pot recupera/ Ca niște sticle de bere fără alcool”.

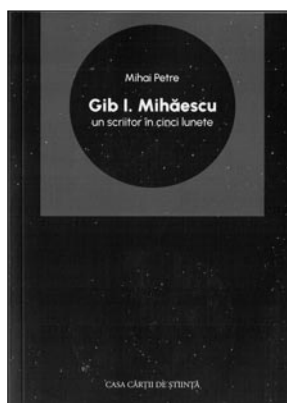
Poezia Mariei Nicolai, făcută din „cuvinte pe marginea prăpastiei”, are forță imaginativă, este vizuală și notează o așteptare: „Sfinții se preling pe perete/ Departe de iertare”.

Christian CRĂCIUN

Mihai Petre și maniera funcționalist-hermeneutică

Profesorul **Mihai Petre** nu este un necunoscut cititorului de literatură și nu doar în ținutul Hunedoarei unde numele său este asociat unei frumoase cariere didactice, iar când nu s-a limitat numai la școală și la interesele ei imediate, s-a arătat îndreptățit de experiență și de o solidă cultură să promoveze modele, inclusiv ca alternative ale romanului modern. Cea mai recentă lucrare a sa, **Gib I. Mihăiescu, un scriitor în cinci lunete** (Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2024), cu un subtitlu aparent insolit, propune o re-lectură a unui prozator interbelic citit și apreciat de contemporani, așa cum s-ar cuveni recitite și alte nume nu doar din aceeași vreme. fiindcă peste unele s-a așezat netulburată pâcla judecăților ideologice sau numai nedreapta uitare. Profesorul hunedorean, dacă va avea în vedere și alte asemenea restituiri, a fost inspirat și determinat de numeroase

argumente să înceapă cu Gib I. Mihăiescu nu doar ca o nouă judecată a vremii, ci ca manieră de interpretare ale cărei relevanțe reconsideră *banalizata* (!) analiză textuală din perspectivă funcționalist-hermeneutică, iar asta, ca să nu rămână sofisticată măiestrie didactică, este evidentă pasiune, dublată de o subtilă vocație critică reținute în seama autorului.

„Titlul cărții ne-a fost sugerat de cunoscuta pasiune a scriitorului pentru astronomie. Atracția cerului, cu măreția lui de eternitate și frumusețe netulburată, a fost o constantă a vieții lui Gib I. Mihăiescu” (p.9), pasiune pe care o va transfera unor personaje din proza sa. De altfel, Mihai Petre își anunță încă de la început disponibilitățile elevate pentru analiza multifuncțională: „...am observat transformările survenite la nivelul personajelor care-și asumă roluri și funcții atât de diverse, de la agent / actant la frustrator / interdictor și de la ameliorare la prejudiciere. O asemenea abordare poate să nu placă unor directori de revistă / opinie, investiți și ca președinți, membri de / în comitete și comiții, apreciind ca neadecvată analiza operelor din această perspectivă...” (p.8). Este evident, așadar, ineditul propus ca metodologie pentru o nouă sinteză, deși investigația, holistică la început, caută aceleași obiective tradiționale: omul și scriitorul; operă, autor și personaj; eroul și romanul-destin; receptarea critică etc.

Ori, pentru o atare întreprindere cu mijloace evident

hermeneutice – altfel nu ne-ar fi oferit nimic nou – Mihai Petre se asigură că a parcurs, dacă nu toate, măcar cele mai importante observații asupra operei lui Gib Mihăiescu, o bibliografie selectivă din care nu lipsesc cei mai avizați critici și istorici literari mai vechi și mai noi: Al. Andriescu, Al. Bădăuță, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, N. Crainic, Mihail Diaconescu, Dumitru Șerban Drăgoi, Florea Ghiță, Radu Gyr, Nicolae Manolescu, Perpessiciu, Camil Petrescu, Vladimir Streinu, Octav Șuluțiu și mulți alții.

Începând cu *Luneta privind spre om și scriitor*, elucidările și, după caz, confruntările se limpezesc deopotrivă în sursele bibliografice și în recursul la text. *Omul și scriitorul* în lumina adevărului lor: omul cu obligații social-diurne (avocat și profesor), sufletul de artist al omului chemat simultan și către știință, ca congruență compensatoare, omul fără sau cu prieteni (Radu Gyr, Nicolăescu-Plopșor, Tr. Păunescu-Ulmu, Cezar Petrescu, Nicolae Crevedia, Octav Șuluțiu, Al Philippide și alții), sufletul între teroarea lui *aproape* și nostalgia lui *departe*, mirajul marii literaturi universale (proza rusă a lui Tolstoi, Dostoievski, Andreev), scriitorul respins de critica literară, dar acceptat de cititori etc.

Rigurozitatea de sorginte didactică sistematizează în continuare (*Luneta a doua* – iată de ce cred că s-ar fi găsit poate și o altă formulare) din sensul operei „autor și personaj”: *sursa de inspirație* (este pentru început Drăgășanii cu lumea lui), *subiectul operei* (corespondența cu realitatea, cu personaje reale), precum și în cazul relației *autor – personaj* (cu relevarea unor influențe caragialești). Odată cu capitoul al treilea (iarăși *luneta!*) se avansează în analiză, dar ceea ce anunță sensul holistic al parcursului se deplasează spre hermeneutică și operează cu precădere pe mijloacele analitic-funcționale, cu referenți din cadrul literaturii interbelice la care se raportează, cum este de așteptat. Pe judecăți asumate de istoria literaturii, analiza se îndreaptă către alt orizont epic: „În cazul lui Gib I. Mihăiescu, dreptul de reprezentare i-a revenit romanului *Rusoaica*. Până în 1933, anul apariției acestui roman-capodoperă, opera lui epică însuma mai multe povestiri și nuvele (unele incluse în volumele *La „Grandiflora”* - 1928, și *Vedenia* - 1929), și primul roman, *Brațul Andromedei*, 1930.” Critica părea să aștepte totuși de la Gib I. Mihăiescu o surpriză și aceasta avea să vină cu romanul *Rusoaica*, iar evenimentul îi pune pe unii critici, care se grăbiseră să dea verdicte, în situația delicată de a constata succesul romanului: trei ediții succesive și premiul pentru

Lector

proză *Carol al II-lea* al Societății Scriitorilor Români.

În acest roman G. Călinescu vedea un fel de *Madame Bovary*. Pe seama romanului se fac acum și cele mai consistente observații, iar Mihai Petre își desfășoară studiul parcă sub semnul satisfacției cu care observă cum prozatorul iese din *aurea mediocritas*, de „la mijloc de rău și bun” unde îl plasase critica literară de până atunci, cum constata, cu bucurie, în *Gândirea* (decembrie 1935), Nichifor Crainic. Gib I. Mihăescu, însă, nefiind un vanitos (p.74), nu se va împăuna cu laudele criticii pe care avea să le adauge și succesul răsunător al piesei *Pavilionul cu umbre*.

Mihai Petre, la rândul lui, este și el de fiecare dată reținut cu aprecierile în afara demonstrațiilor relevante, în afara comparațiilor concludente și, de fiecare dată, se sprijină pe trimiteri la critica vremii: „...rămâne ca definitorie indiscutabilă sa adeziune la realismul subiectiv, de factură psihologică, fapt ce-l plasează alături de Hortensia Papadat-Bengescu și Camil Petrescu” (p.106), iar analiza atentă a nuvelisticii este chemată (p.108) să-și aducă argumentele în verificarea temeiniciei aprecierilor despre romane, cu toate că judecățile lovinesciene, citate cu onestitate, rămâneau neclintite: „nici un scriitor nu s-a coborât mai adânc în extravaganță, în trivial și bombastic ca d. Gib I. Mihăescu” (p.109).

Nu doar că proza lui Gib Mihăescu oferă substanța unor utile analize psihologice (influența dostoevskiană), însă Mihai Petre probează și de această dată o înclinație specială pentru necesitatea unor concluzii de acest gen. Iată-l vorbind despre doi soldați (Miercan și Mandin) din *Troița*: „Blocajul lor se datorează, pe de o parte, ascendentului intelectual al fostului dascăl și, pe de alta, interesului acordat salvării vieții lor, amenințate de frig, viscol, îngheț și lupi” (p.135). Extrapolate asupra *construcției* romanești, observațiile de același gen relevă valori incontestabile, izbutite cu *Brațul Andromedei* și, mai ales, cu *Rusoaica*: „Gib I. Mihăescu renunță la arhitectura internă plasată în descendența triumphiului conjugal, omniprezent în nuvele și romane, în favoarea unei construcții circulare...” (p.160).

Fără îndoială că Mihai Petre, cu acest studiu pe seama personalității și a operei lui Gib I. Mihăescu, fără să trădeze excese deși recurge la rigorile uzuale ale metodologiei dascălului respectabil, izbutește pe fondul unor solide cunoștințe de teorie literară, pe fondul disponibilităților comunicaționale și al imaginii de ansamblu a lumii românești interbelice să regândească și să propună în acord cu conștiința unei noi judecăți de valoare, nu doar o *re-lectură* a unui scriitor și a operei sale, ci o necesară restituire, utilă deopotrivă și cititorului, dar și prozatorului de azi.

Iulian CHIVU

Noaptea gheișelor

Umbra nopții
pictează flăcări pe
cerul înstelat.

*

Frumos ca un print
al nopților pierdute
suflet fără timp.

*

Cât timp zorile
răsar, noaptea lumii se
destramă mereu.

*

Boema încă
suspină în acordul
unei nopți de vis.

*

Trenul de noapte
al vieții rățăcește
singur în deșert.

*

La ceasul serii
o lume se deschide
cântând poeme.

*

Inima nopții
flacăra ce așteaptă
răsăritul alb.

*

Vis straniu bate
la porțile nopților
fără hotare.

*

Ascultă noaptea
ploile sufletului
dansul gheișei.

Grădina ascunsă

Megan și Lili
alergând în verdele
crud al ierbii lor.

*

Miroase încă
a ploaie, pământul ce
fierbe azi mocnit.

*

Alergând printre
Formele sufletului
Pictorul cubist.

*

Caii atipici
merg în galop și în trap
dans la răsărit.

*

Păianjenul, în
loc de pânză, țese uși
de catedrale.

*

Vietățile
pădurii o taină a
poveștilor stea.

Muzica timpului

Se întunecă
departe poemul
cuvintelor noi.

*

Dorul – clipa ce
alungă timpul de la
masa tăcerii.

*

Viața nu e
paradis. Înteleptii
lumii o spun.

*

Clipele vieții
aripi spre veșnicia
ascunsei tăceri.

*

Cât timp există
oameni buni noaptea nu
va fi eternă.

*

„Viva la liberta!” –
a cuceritorului
arie dragă.

Amalia Elena
CONSTANTINESCU

Cafeneaua literară

ARTE POETICE

■ Nr. 131
■ Februarie 2025
**Cafeneaua
literară**

HORAȚIU - Epistole

Atunci când îți dorești cu orice preț să evadezi din cotidian este indicat să alegi pentru lectură poezia clasică. Eu am ales de data asta *Epistolele* lui Horațiu.

Horațiu (Quintus Horatius Flaccus), unul dintre cei mai importanți poeți din „perioada de aur” a literaturii romane, s-a născut pe 8 decembrie 65 î.Hr., la Venosa, Italia, și a murit la 27 noiembrie 8 î.Hr., la Roma, fiind înmormântat pe colina Esquillina. Horațiu este unul dintre cei mai importanți poeți din „perioada de aur” a literaturii romane.

În poezie, Horațiu a avut ca mentori doi autori spirituali sarcastici: pe Arhiloh și pe

Lucillius, de la care a împrumutat iambul și, respectiv, satira. S-a spus pe bună dreptate despre Horațiu că a fost creatorul poeziei minții, spiritului, atingând prin opera sa perfecțiunea în arta poetică a vremurilor.

Epistola III, pe care o oferim mai jos, face parte din volumul **HORAȚIU - EPISTOLE**, EDITURA LIBRĂRIEI „UNIVERSALĂ” ALCALAY, BUCUREȘTI, Colecția Biblioteca pentru toți. CARTEA I - traducere juxtalinară și traducere liberă de PROFESORII ASOCIAȚI.

Nicole SERE

Epistola III

Ad Julium Florum

Juli Flore, laboro scire
quibus oris terrarum
Claudius
privignus Augusti,
militet.
Thracane Hebrusque
vinctus compe de nivali,
an freta currentia
inter turres vicinas,
an pingues campi
collesque Asiae
morantur vos?
Quid operum struit
cohors studiosa?
curo hoc quoque.
Quis sumit sibi scribere
res gestas Augusti ?
Quis diffundit
in aevum longum
bella et paces ?
Quid Titius, venturus brevi
in ora Romana,
que non expalluit
hautus fontis Pindarici
ausus fastidire lacus
et rivos apertos?
Ut valet?

ut meminit nostri?
studetne, auspice Musa,
aptare modos Thebanos
fidibus Latinis
an desaevit
et ampullatur
in arte tragica
Quid mihi agit Celsus
monitus
monendusque multum,
ut quaerat opes privatas
et vitet tangere
scripta quaecumque
Apollo Palatinus
recepit:
ne, si olim forte,
grex avium venerit
repetitum suas plumas,
Cornicula, nudata
coloribus furtivis
moveat risum
Ipse, quid audes?
circum quae thyma
volitas, agilis?
Ingenium est tibi,
non parvum, non incultum,
nec turpiter hirtum.
Seu acuis linguam causis,
seu paras
respondere jura civica,
seu condis carmen amabile,

feres prima praemia
hederae vitricis.
Quod si posses relinquere
frigida fomenta curarum,
ires quo sapientia coelestis
duceret te.
Parvi te ampli,
properemus hoc opus,
hoc studium,
si volumul vivere
cari patriae
si nobis.
Debes etiam
Rescribere hoc, si Munatius
Tibi curae
quantae conveniat:
an gratia
male sarta
coit nequidquam
et rescinditur?
At, seu sanguis calidus,
seu inscitia rerum
vexat vos feros
cervice indomita:
ubicumque locorum Vivitis ,
indigini
rumpere foedus fraternum,

juvenca votiva
pascitur
in vestrum reditum.

EPISTOLA III

Lui Julius Florus

Iuliu Florus, doresc să știu
în ce ținuturi ale pământului
Claudius,
fiul vitreg a lui August,
se războește
Oare, Tracia și Ebrul
înlănțuit de zăpadă
sau brațul de mare
între cele două turnuri vecine
sau câmpiile rodnice
și colinele Asiei
vă întârzie?
Ce lucrări pregătesc
cărturarii ce-l însoțesc ?
(căci) mă interesează asta.
Cine-și ia asupra-și să scrie
faptele lui August?
Cine transmite
posterității
războaiele și tratatele sale de pace ?
Ce face Titius, ce va ajunge curând
în gurile romane,
el, care nu s'a temut
de băutura din izvorul pindaric
după ce a îndrăsnit să disprețuiască izvoarele
pâraele deschise (tuturor)
Ce face ?
Cum își amintește de mine?
se ocupă, sub ocrotirea Muzei
să adapteze acordurile Tebane
pe lira latină?
sau deslănțuiește patimile
și vorbește o limbă mareață
în artă tragică?
Ce lucru îmi prepară Celsus?
(el,) pe care l-am povățuit
și trebuie să mai fie mult povățuit
să-și caute inspirația proprie,
și să evite să atingă
scrierile, oricare ar fi, pe care
(biblioteca) lui Apollo Palatinul
le-a primit :
ca nu cumva, cândva,
dacă stolul de păsări (păuni) ar veni
să-și reclame penele,
Cioara, despuiată
de culorile furate
să nu trezească râsul
Tu, ce lucrezi ?
În jurul căror flori
zbori, (albină) ușoară ?
Ai un talent,
nici mic, nici necultivat
nici sbârlit rușinos.
Fie că-ți ascuți vorba pentru procese,
fie ca te pregătești

să răspunzi în dreptul civil,
fie ca compui versuri frumoase,
vei obține cele dintâi premii
ale iederii sorocită învingătorilor.
Dacă ai putea renunța
la sbuciumul rece al grijilor
ai ajunge acolo unde înțelepciunea cerească
te-ar duce.

Mici și mari
să lucrăm la acest țel,
la acest studiu
dacă voim să trăim,
scumpi patriei
și nouă.
Mai trebuie
să-mi răspunzi la aceasta, dacă Munatius
îți este prieten
atât, cât s'ar cuveni:
sau împăcarea
rău cusută
s'a cicatrizat în zadar,
și se redeschide?
Dar fie ca un sânge cald,
fie ca neștiința lucrurilor (vieții)
vă frământă, pe voi nedomoliți
cu un grumaz nepotolit:
în orice locuri ați trăi,
voi ce nu trebuți
să rupeți o prietenie frățască,
o juncă hărăzită zeilor
e îngărășată (de mine)
pentru întoarcerea voastră.

Lui Julius Florus

Aș vrea să știu, scumpe Iulius Florus, prin ce meleaguri se războiește Tiberiu, fiul vitreg al lui August: în Tracia, pe țărmul Herbrului înghețat, ori pe valurile mării ce despart cele două turnuri vecine sau pe câmpiile roditoare și pe colinele Asiei? Cu ce se îndeletnicesc cărturarii ce-l întovărășesc? Aș dori să știu cine-și va lua asupra-și să ne povestească faptele lui August? Cine va trece urmașilor războaiele și tratatele lui? Ce mai face Titius? Curând o să ajungă în gura tuturor Romanilor; disprețuind izvoarele obișnuite, el s'a încumetat să se adape din izvorul lui Pindar. Își mai aduce aminte de mine? Se mai căsnește el, să introducă în poezia latină versurile poetului teban? sau se deslănțuie își înalță glasul până la tragedie? Ce mai face Celsus? L-am îndemnat și trebuie să-l mai îndemn să se folosească numai de mijloacele talentului său și nici să nu se atingă de scrierile adunate în bibliotecă lui Apolon Palatinul. Să-și aducă aminte de pățania cioarei: când au venit păunii să-și ceară penele și au despoiato-o de culorile furate, ea a stârnit râsul. Și tu ce mai pui la cale? În jurul cărei flori sbori ca o nestatornică albină? Nu-ți lipsește nici talentul, nici știința, nici fineța. În apriga apărare a proceselor, în comentarea dreptului civil sau în mântuirea versurilor drăgălașe, o să-ți câștigi întotdeauna cununa biruitorilor. Dacă ai putea lăsa la o parte îndeletnicirile ce-ți răcesc inspirația, ai merge pe căile înțelepciunii divine. Mari și mici, asta să ne fie ținta, dacă voim să fim folositori patriei și nouă înșine.

Mahmoud Darwish

(1941, Palestina - 2008, Texas, SUA)

Mahmoud Darwish este un poet și prozator palestinian care a dat glas luptelor poporului palestinian. Poemele sale sunt renumite prin ideea pierderii, a exilului și a rezistenței.

În 1964, Darwish a publicat prima sa culegere de poezie, *Awrâq al-zaytûn (Frunzele bătrânului măslin)*, care includea și *Identity Card*, un poem politic, adoptat ca un cântec de protest de către palestinieni și pentru care Darwish a fost arestat la domiciliu între 1967 și 1970. Poemul exprimă mândria și mânia resimțite de un bărbat palestinian care a fost oprit la un punct de control:

Ține minte
Eu sunt un arab
Și numărul de I.D. al cardului meu este de 50.000
Și copiii mei sunt opt la număr
Și al nouălea
Sosește vara viitoare.
Te deranjează asta?

Darwish a scris mai multe cărți de proză – inclusiv memorii - *Yawmiyyât al-ḥuzn al-‘adî și Dhâkirah lil-nisyan* – și mai mult de 20 de volume de poezie. În 1981 a fondat revista literară „Al-Karmel”, unde a fost redactor-șef până la moartea sa.

Puterea poeziei lui Darwish poate fi explicată prin sinceritatea emoției și prin originalitatea imaginilor poetice. A împrumutat din Vechiul și Noul Testament, literatura arabă clasică, istoria islamică arabă și mitologia greacă și romană pentru a-și construi metaforele. A fost convins că viața sa în exil i-a inspirat creația. Palestina este personificată ca o mamă sau ca o iubită crudă.

Alte poeme relatează experiența sa personală. A primit numeroase importante premii internaționale.

El aparține categoriei poezilor care nu mor niciodată, pentru că rămân mereu în inimile celor care îi citesc. Generație după generație, ei traversează limitele sinelui fiecărui om, precum și pereții despărțitori ai urii. Ei sunt ziditorii omenirii și făuritorii păcii și ai dreptății.

Într-o zi eu voi fi poet
Și apa se va supune clarviziunii mele.

Soldatul care visa crini albi

El visa crini albi,
O ramură de măslin,
Sânii iubitei lui spre seară-nflorind.
Visa, îmi spunea, la o pasăre,
La flori de portocal.
Visul lui nu era complicat, el nu filosofa,
El înțelegea așa după cum resimțea... și simțea.
O patrie, spunea el,
înseamnă să savurezi cafeaua cu mama ta,
Să te întorci acasă când cade noaptea.
Și pământul? l-am întrebat.
Iar el a răspuns: Nu l-am cunoscut.
Eu nu am simțit că e pielea și inima mea,
După cum se spune în poezii.
Dar l-am văzut deodată,
Cum vezi un magazin... o stradă... ziare.
L-am întrebat: Îl iubești?
Iar el mi-a răspuns: Iubirea mea e o scurtă plimbare,
O sticlă de vin... ori o aventură.
- Ți-ai da pentru el viața?
- Nu!
De acest pământ mă leagă doar un editorial...
un discurs înfocat!
Am fost învățat să-i iubesc mângâierea
Dar nu am simțit că inima lui se topește cu-a mea.
Nu i-am simțit mirosul de iarbă, de rădăcini și de ramuri...
- Cum era dragostea sa?

Arzând ca soarele... nostalgia?

Iar el rămase ferm:

- Modul meu de-a iubi este un pistol,
Sărbători petrecute din rămășițe străvechi,
Tăcerea unei statui antice
Din vremi și obârșii necunoscute!
Mi-a povestit despre clipa când și-a luat rămas bun
De la mama lui
Plângând în tăcere când l-au trimis
Undeva pe front...
Cu glasul plin de lacrimi,
Gravând o nouă dorință sub pielea lui:
O, dacă doar porumbei ar trăi la Ministererele Apărării...
O, dacă doar porumbeii!...
...Fumând o țigară, mi-a spus apoi
De parcă scăpat din mlaștini de sânge:
Eu am visat crini albi,
O ramură de măslin...
O pasăre îmbrățișând dimineața
Pe-o ramură de lămâi...
- Ce ai văzut?
- Ale mele fapte,
Doar roșii mărăcini explodând în nisip... piepturi ...
și măruntaie.
- Câți oameni ai ucis?
- E greu de numărat...
Dar decorat am fost o singură dată.
l-am întrebat, forțându-mă:
Dacă-i așa, descrie-mi un singur cadavru.
Și-a îndreptat postura, și-a mângâiat ziarul,
Spunându-mi de parcă cânta un refren:
Vânt printre dărâmături,
Bărbatul îmbrățișând stelele sfâșiate.
Coroana de sânge înconjurându-i fruntea.
Pieptul fără medalii,
Fiindcă luptase prost.
Arăta precum un țăran, un muncitor
ori un negustor ambulant.
Vântul peste moloz...Murea
Cu brațele aruncate ca două pâraie uscate.
Și când i-am căutat numele-n buzunar,
Erau două fotografii,
În una... soția lui,
În alta... fiica lui...
L-am întrebat: ești trist din cauza asta?
M-a întrerupt: Mahmoud, prietenul meu,
Tristețea e-o pasăre albă
Înstrăinată pe câmpul de luptă. Soldații
Comit un păcat când se întristează.
Acolo eram numai o mașină, scuipând un foc roș,

Transformând locul tot într-o pasăre neagră.
 Mai târziu,
 Mi-a povestit despre dragostea lui dintâi,
 Despre străzile depărtate,
 Despre reacții de după război,
 Despre fanfaronadele de la radio și din ziare.
 Pe când și-ascundea în batistă tusea,
 L-am întrebat: Ne vom mai vedea?
 Răspunse: Într-un oraș depărtat.
 Pe la paharul patru,
 L-am întrebat, tachinându-l: Așa că vei pleca... Și patria?
 Răspunse: Lasă...
 Eu visez la crini albi,
 La zumzet de străzi, la case luminate.
 Caut o inimă bună, nu gloanțe,
 Visez la o zi însorită, și nu clipa unei victorii nebune.
 Caut copilul zâmbind la lumina zilei,
 Și nu la un loc în mașina războiului.
 Eu am venit pe lume să văd răsărituri de sori,
 Și nu apusul lor.
 Ne-am luat rămas bun... El căuta crini albi,
 O pasăre întâmpinând dimineața
 Pe-o ramură de măslin.
 El lucrurile le-nțelegea
 Pe măsură ce le simțea... și le simțea.
 Patria, spuse el,
 Este să bei cafea împreună cu mama sa
 E să te-ntorci la căderea nopții în siguranță acasă.

Mamei mele

Tânjesc după pâinea mamei
 după cafeaua mamei
 după mângâierile mamei
 zi după zi
 copilăria crește în mine
 Îmi place vârsta mea
 deoarece dacă mor
 îmi va fi rușine de lacrimile mamei mele
 dacă într-o zi mă întorc
 fă-mi un șal din genele tale
 acoperă-mi oasele cu iarba
 ce se va fi curățit de apa sfințită a gleznelor tale
 leagă-mă cu o costiță din părul tău
 cu un fir de la tivul rochiei tale
 voi deveni poate-un zeu
 o da un zeu
 de voi putea să ating adâncimile inimii tale
 dacă mă-ntorc
 pune-mă braț de lemne în cuptorul tău
 fă-mă frânghie de rufe în curtea casei
 eu nu mă mai pot ridica
 dacă tu nu-ți faci rugăciunea zilei
 sunt bătrân
 dă-mi înapoi stelele copilăriei
 pe care să pot să le iau împreună cu pasărelele
 pe calea întoarcerii înapoi
 la cuibul așteptărilor tale

Eu sunt visul meu

Eu sunt visul meu
 De fiecă dată când pământul se strânge
 Eu îl lărgesc c-o aripă de rândunică
 Devin mai larg.

Dacă vrem

Vom fi un popor, dacă vrem să fim,
 când vom ști că nu suntem îngeri
 și că răul nu este un apanaj al altora.
 Vom fi un popor
 când nu vom mai rosti o rugăciune de mulțumire

către patria sfântă, de fiecare dată când
 săracul va fi găsit ceva de mâncare.
 Vom fi un popor când îl vom insulta pe sultan
 și pe șambelanul sultanului, fără să fim judecați.
 Vom fi un popor când poetul va avea voie să facă
 o descriere erotică a pântecului dansatoarei.
 Vom fi un popor când o să uităm
 ce ne spune tribul..., când individul se va lipi
 de micile detalii.
 Vom fi un popor când poetul
 se va uita la stele fără a spune:
 patria noastră e și mai frumoasăși e și mai sus...!
 Vom fi un popor când poliția morală
 va proteja de lovituri cu pietre pe stradă
 prostituata și femeia adulteră.
 Vom fi un singur popor
 când palestinianul își va aduce aminte de steagul său
 numai pe stadioane, la concursuri de frumusețe
 și-n vremea comemorărilor Nakba. Numai.
 Vom fi un singur popor când cântărețului i se va da voie
 să cânte-un verset din Sura Rahmanului într-o
 căsătorie mixtă.
 Vom fi un popor când vom respecta
 dreptatea și dacă vom respecta greșeala.

Eu vin de acolo

Eu vin de acolo și am amintiri
 Născut ca toți muritorii, eu am o mamă
 O casă cu multe ferestre,
 Am frați, prieteni,
 Și o celulă de închisoare cu o fereastră rece.
 Al meu e valul, atins de pescăruși,
 Am propria mea viziune,
 Și-un fir de iarbă în plus.
 A mea e luna din depărtata margine a cuvintelor,
 Și bunătatea păsărilor,
 Și nemurirea măslinului.
 Am mers pe acest pământ înaintea săbiilor
 Din trupul meu viu am făcut o masă încărcată.
 Eu de acolo vin. Cerul îl dau pentru mama sa
 Când cerul o plânge pe mama sa.
 Și plâng să mă fac cunoscut
 Norului întorcându-se.
 Am învățat
 toate cuvintele demne de curtea de sânge
 Spre încălcarea orânduiei.
 Am învățat cuvintele toate și le-am despărțit
 Spre-a face din ele un singur cuvânt: Patrie...

Psalm nouă

O, trandafir de dincolo de întinderea timpului și a simțurilor
 O, sărut învăluit în eșarfele tuturor vânturilor
 uimește-mă cu visul
 că nebunia mea va da înapoi de la tine
 Se va retrage din tine
 Ca să te apropii de tine
 Am descoperit timpul
 Apropiindu-mă de tine
 Spre-a mă retrage din tine
 Mi-am descoperit simțurile
 Între apropiere și retragere
 există o piatră de mărimea unui vis
 Nu vine mai aproape
 Nu dă înapoi
 Tu ești patria mea
 O piatră nu e ce sunt
 de aceea nu-mi place cerul să-nfrunt
 nu mor la nivel cu pământul
 dar sunt un străin, totdeauna străinul

Traducere și prezentare de
Cătălina Frâncu

REGULAMENTUL CONCURSULUI NAȚIONAL DE POEZIE DE DRAGOSTE „Leoaică tânără, iubirea...” - Ediția a XXV-a, 24 aprilie 2025

Centrul Cultural al municipiului Pitești, prin revistele de cultură Cafeneaua literară și Argeș, organizează ediția a XXV-a a Concursului Național de Poezie de dragoste Leoaică tânără, iubirea...

La concurs pot participa poeți sau poete de orice vârstă, membri sau nemembri ai Uniunii Scriitorilor din România și ai altor uniuni de creație. Este interzisă participarea scriitorilor care au câștigat deja un premiu sau mențiune la edițiile anterioare. Pot participa și scriitori străini.

Concurenții vor trimite pe adresa organizatorului 7 poezii de dragoste, creații originale, fiecare poezie fiind printată sau dactilografiată pe câte o singură pagină (eventual două), semnată cu numele real al autorului și având indicat numărul de telefon, emailul și orașul.

Toate poemele vor fi cuprinse într-un singur document cu extensia .doc, .rtf, cules cu corp 16, Times New Roman. Textele vor fi expediate fie la adresa de e-mail cultcentre@yahoo.com., fie poștal, pe adresa Centrul Cultural Pitești, Str. Calea Craiovei nr. 2, Casa Cărții, Bloc

G1, sc. C, et. I, cod 110013 Pitești, jud. Argeș, fie se vor depune direct la sediul Centrului Cultural Pitești, până la data 25 martie 2025, telefon 0248 219976. Manuscrisele nu se înapoiază.

Câștigătorii desemnați de către juriu vor fi premiați cu diplome și sume de bani, astfel: Premiul I: 700 lei, Premiul al II-lea: 600 lei, Premiul al III-lea: 500 lei, Mențiune I: 400 lei, Mențiune II: 400 lei. Juriul va fi format din scriitori, membrii aiUSR.

Festivitatea de premiere va avea loc la Centrul Cultural Pitești, joi, 24 aprilie 2025, orele 13.00. Premiile se vor acorda doar câștigătorilor prezenți la festivitate, în baza C.I. Organizatorul nu decontează cheltuielile de deplasare sau de cazare.

**Centrul Cultural
Pitești**
Director
Carmen Elena Salub

**Președinte
juriu**
Director
Cafeneaua literară
Virgil Diaconu

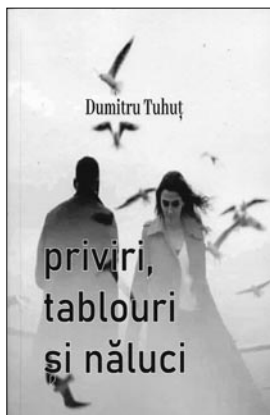
Priviri, tablouri și năluci - un sens imaginar

„Priviri, tablouri și năluci”, autor **Dumitru Tuhuț**, Editura „Castrum de Thymes”, Giroc, 2024. Titlul duce cu eleganță la o suită de imagini-cascadă, enunțuri bine gândite, dar mai ales contrapunctate. Cuvântul-amprentă este tumultuos, amplu ca o respirație nesufocantă ce te determină la precizie, fără accent fals sau stângăcie: „**Gândul meu zănatăc fă-l ca un zefir/ cald și mătășos ca mângâierea/ dă-mi veșmânt subțire ca tăcerea/ ce se**

toarce-n răsucire ca un fir” (pag.9) sau „**La ape vaduri pentru dus preaplinul/ pe cer cărări de păsări călătoare- / livezi aveam de gânduri roditoare/ și-un blid de linte mi-a schimbat destinul”** (pag.24).

Iubirea este intens prezentată sau sugerată, obsesivă, la interior: „**ca un vulcan în clocot tinerețea ieri/ sfărma statui și ziduri de granit./...../ Efervescenta zilei în tăcere/ se rostuiește – blândă mângâiere”**.

Dumitru Tuhuț aparține unei generații aparte de scriitori, cu viziuni și discursuri lirice remarcate prin versuri lipsite de stridențe, care concentrează expresivul decupat dintr-o imagine în oglinda sinelui: „**Precum în visul de adolescent și azi/ te văd așa ca-**

nr-un tablou neclar/ din care cu priviri de foc mă arzi” (pag.53).

Viziuni fluide, memorabile, alunecând spre magia unei lumi pierdute: „**Contemplu complicata devenire ca alchimiștii în retorte topitura/ ce-a mai rămas din fina șlefuire/ e doar un amănunt ce mângâie făptura”** (pag.50).

Lirica lui Dumitru Tuhuț se caracterizează prin cuvinte cu sens reflexiv precum obsesiile dincolo de firescul ființei: „**Ascunzi în ființa ta comori de taină/ ce-n dar ți-au fost aduse din pruncie;/ tu nici nu vezi c-au început să cearnă/ în jurul tău culori și reverie./ Iar ele sunt fără de preț – din cer/ străbat spre noi tăcute și-n mister.”** (pag.43).

Ne este oferită o carte cu expresivitate, ce gravitează cu predilecție și ne induce sentimentul inseparabil natură-om-

credință. Lirismul său transcrie meditativ și definitoriu dominat de teme religioase (**Rugăciune, Căutătorul de icoane, Contemplare, Cântare, Biblică, Efervescentă, Tablou votiv**).

În cuvântul scris drept postfață la volumul „priviri, tablouri și năluci”, Daniel Mariș descrie: „Viziunea sa asupra existenței aduce acea stare de pace interioară, de eliberare a

sufletului, căutător cu țintă a frumosului, bătuit pe alocuri de o undă de tainică tristețe”.

Cartea lui Dumitru Tușuț transmite/transferă cititorului o lecție de emoție, descoperim antidotul nimicului și al uitării, prin exemplul unor trăiri afective de largă rezonanță.

Marilena APOSTU

VIRGIL DIACONU

Cadavre politice

Cineva îmi bate la ușă.
Precis este Domnul – îmi spun –,
Domnul care s-a hotărât să coboare din Turn
și să îmi bată la ușă.
Și cum deschid, cadavrele politice
dau buzna în casă...
Sunt cei care oficiază toate slujbele
și parastasele din senat.
Sunt inchizitorii Speranței,
ascunși în costumele Armani
și în discursurile lor tricolore.
Și eu îmi scutur capul de coșmarurile
care s-au încurcat în coroana de spini.
Zadarnic! Eu și cadavrele politice
vom locui de-acum împreună,
animați de alăturările fanfarei
care îngroapă în bemolii ei
toate glasurile rătăcite ale Revoltei.
Animați de fanfara care
întoarce în turma resemnării toate oile rătăcite...

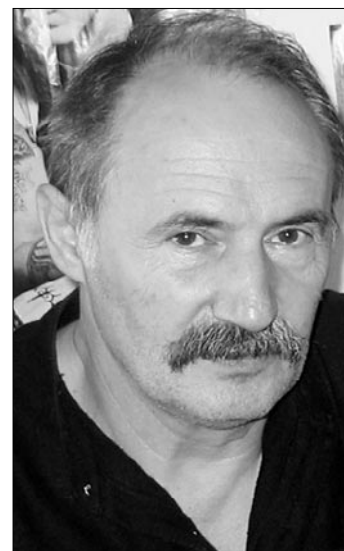
Așa mi se întâmplă întotdeauna
când dimineața îmi bate la ușă.
Precis este Domnul – îmi spun –,
și cadavrele politice dau buzna în casă,
se așază la masa mea și beau singure
sau cot la cot cu întunericul.
Și guvizii de serviciu caută peste tot,
nerăbdători să-i pună cătușe Revoltei.
Numai că Revolta nu s-a mai arătat în ultima vreme.
Acum în mod sigur vânează prin subsolul iluziei
șobolanii reformei... Ai reformei cu E-uri,
aduse cu butoaietele de dincolo.

Iată istoria, când în pas cadentat,
când învelită în sânge...
Când cu steaguri și trâmbețe,
când cu sicriile Revoltei pe umeri.

Iată istoria scrijelindu-și victoriile
pe crucile tinere;
scrijelindu-și victoriile cu silexul ei,
până în camera mea; până în camera secretă
a emisferelor, în scriptorium:
în celulele pulsânde ale poemului...

Numai că tu nu ai crezut niciodată
în discursul care lustruiește tresese și decorațiile;
și nici în Preaînaltul Fotoliu...

Numai că tu nu ai crezut niciodată
în arta spinării îndoite,

deși ea este singura artă rămasă în viață
în patria cocoșăților bicamerali...
Ea este singura artă care, subvenționată cum este,
a înflorit pe toate posturile TV
și în toate emisferile de serviciu...

Ba, de la o vreme, ai început să dai glas Revoltei,
printre stelele reci... Spargi cu tâmpla ta neantul...
Și asta tocmai acum, când pe toate posturile
mântuirii noastre color se taie panglica
promisiunilor de partid. Tocmai acum,
când în aplauzele scrumbiilor politice
se taie panglica ABATORULUI...

Încă puțin și celor sosiți la festin li se va împărți
trupul în felii al Revoltei... Trupul în felii al Revoltei,
cel bine stropit cu lacrimile
și regretele noastre electorale...

– *Cu acest complex recuperatoriu,*
obiectivele noastre sunt de-acum împlinite –
a declarat în direct una dintre
clonele reformei ideologice,
asigurându-ne de tot confortul abatorial.

Așa mi se întâmplă întotdeauna
când dimineața îmi bate la ușă.
Când cadavrele politice îmi intră în casă,
când dricarii dau buzna în camera secretă,
în scriptorium, pentru a face ultimele îndreptări
în cartea de istorie; în istoria tricoloră a veacului,
scrisă de cadavrele politice
ale acestui neam de eroi...

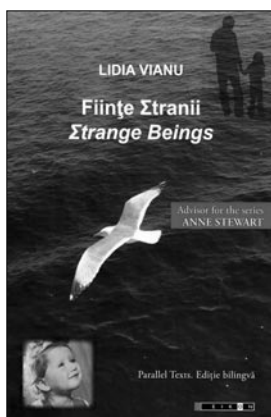
Septembrie 2005

Un Ulise contemporan, pierdut între lumi

***Ființe Stranii*, Lidia Vianu, Ed. Eikon, 2024**

Autor și traducător al propriei cărți în limba lui Shakespeare – un gest firesc, reflectând versatilitatea creatoare a Lidiei Vianu. Acest dialog lingvistic nu este însă doar o intersecție între limba română și cea a marii literaturi, ci și o reflecție tematică a operei: căutarea identității într-o lume ce se rescrie neîncetat, având nevoie de o „traducere și interpretare” permanentă pentru a fi înțeleasă.

O poveste inițiată ce se încolățește, precum un șarpe care își devorează propria coadă. Mit, filosofie, transcendență - un univers narativ alchimic, unde realul și

și imaginarul se contopesc. Scriitura Lidiei Vianu este o experiență imersivă; nu doar că sfidează narativitatea clasică, ci o decostruiește într-un flux de fragmente, asemenea valurilor care desenează și șterg contururi fără a le statornici vreodată. O dimensiune aproape ritualică a textului, transformând lectura într-o paradigmă, în care cititorul nu doar descoperă, ci și participă la reconstrucția sensului.

Homer propune un Ulise erou al echilibrului, al curajului și al rațiunii, navigând prin pericolele fizice ale Mediteranei cu un scop clar definit - întoarcerea în Ithaca. Joyce ni-l oferă pe Leopold Bloom – un Ulysses prins între rutina banalului unei zile din Dublin și căutarea unui sens interior. Ei bine, Lidia Vianu imaginează un scop cifrat al călătoriei: Σ , simbol al căutării într-o lume abstractă, marcată de paradoxuri și incertitudini. Ulise al Lidiei Vianu devine el însuși călătoria, un nomad al sensurilor într-o lume în care țărnișurile și ancorele nu au fost inventate.

Un volum al libertății absolute, unde până și numele – în mod tradițional ales de părinți sau nași – devine o alegere personală a actanților: *”Am hotărât ca pe tine să te cheme Δύu, iar pe mine Λύ. Rămânea Σe – misterul pe care aveam să-l dezlegăm.”*

Un volum în care această libertate se transferă și cititorului – deopotrivă experiență și poezie, poate fi trăit la fel de firesc cum respirăm sau contemplat ca un vast poem polifonic. Ori poți demonta totul, asemenea unui ceasornicar minuțios, urmărind fiecare mecanism până când, între rotițe, nu mai rămâne decât ideea de timp. Literele grecești nu sunt alese întâmplător – ele devin un cod al identității, o cheie simbolică a căutării și devenirii: Δ (Delta) induce schimbarea, Λ (Lambda) – ascensiunea; împreună, reflectă tensiunea dintre introspecția lui Δύu și energia intuitivă a lui Λύ (cele două personaje principale ale

cărții). Folosită în matematică pentru a exprima suma unor elemente, Σ devine aici un simbol al totalității experiențelor care definesc existența umană. În contextul narativ, Σ este un reper al identității fragmentate: individul nu este o entitate fixă, ci suma momentelor, emoțiilor, deciziilor și relațiilor sale: *”Eu spun Σe – și suntem nor. Nu avem pași. Nu avem vorbe. Doar brațe: brațele tale, care mă urcă pe umeri, și brațele mele, care abia ajung să-ți înconjoare bregata, până la mărul lui Adam, mărul din care – nu știu, nu știi, nu știm – noi amândoi nu vom mușca niciodată. Σe este tot ceea ce se întâmplă dincolo de Niciodată. Fiindcă eu știu că Niciodată este doar o vorbă de oameni mari, pe când Σe este și al tău, și al meu în același timp.”*

Numele personajului principal se înscrie în același orizont mitologic și filozofic ce îl definește și pe Ulise. Un călător cu o vârstă paradoxală de „1∞ ani,” prins între polarități: copilăria și maturitatea, căutarea și pierderea sensului, începutul și sfârșitul care nu poate fi atins. Departele eroii siguri pe sine ai miturilor clasice, el este un simbol al ființei moderne: fragmentată, plină de îndoieli și de speranțe fragile. Totuși, această fragmentare este forța sa motrice: în căutarea unui Σ inaccesibil, Δύu este un Sisif (precum cel al lui Camus) care găsește sens în luptă, nu în obiectiv.

Spațiile din *Ființe Stranii* transcend funcția lor fizico-spațială, devenind proiecții ale trăirilor interioare ale personajelor. Sulina, cu diversitatea ei culturală pierdută, induce ideea unui trecut inaccesibil și amestecat. Pe de altă parte, Dunărea e un fir invizibil ce leagă epoci, experiențe și destine. Iar Mănăstirea lui Dracula, își pierde logica unui reper, a unui punct fix, funcționând mai degrabă pe principiul unui miraj din deșert: *”oriunde s-ar așeza Δύu în această poveste, Dracula cu mănăstirea lui vor fi pe malul opus.”* Prin aceste spații, autoarea creează o lume care funcționează ca o oglindă a condiției umane, prinsă între memoria trecutului și fragilitatea viitorului.

O scenă emblematică este traversarea lacului Snagov, un spațiu liminal unde realitatea își joacă soarta la zaruri. Apa tulbure absoarbe temeri și dislocă incertitudini. Traversarea nu este doar o probă fizică, ci un rit de trecere

în adâncuri care nu reflectă chipuri, ci conștiințe. O încercare de a pătrunde frică, de a îmbrățișa necunoscutul din sine însuși: *"Δύu nu știe să înoate. <<Ori trec, ori mă înece>>, hotărăște el. Ca să facă lucrurile și mai complicate – nimic nu e niciodată simplu sau ușor cu Δύu –, acesta hotărăște că, dacă tot trece lacul înot, se va scufunda de mai multe ori acolo unde este apa mai adâncă."*

Δύ, al doilea personaj central, aduce prospețime și curaj, echilibrând ezitățile și introspecțiile lui Δύu. Relația dintre cei doi este mult mai mult decât o complementaritate clasică; ea reprezintă o reflexie a dependenței într-un univers care cere conexiune. De altfel, o scenă remarcabilă înseamnă schimbarea dinamicii: discipolul oferă mentorului respirația necesară pentru a supraviețui. Acest gest simbolizează interdependența celor doi: unul are nevoie de energie și speranță, celălalt de răbdare și reflecție. Relația lor inițiativă nu este una fixă, ci evoluează pe măsură ce personajele își schimbă rolurile. Deși la început Δύu pare ghidul, cel orientat către reflecție și cunoaștere intelectuală, pe parcurs se dovedește că și el are nevoie de ghidaj. Δύ, inițial o prezență spontană, instinctivă, devine în anumite momente maestrul supraviețuirii, oferind nu doar sprijin fizic, ci și capacitatea de a înfrunta lumea prin acțiune, nu doar prin analiză. Acest schimb de roluri apropie povestea de marile modele inițiatice ale literaturii, unde călătoria nu este doar o explorare a lumii, ci și o confruntare cu propriile limite.

În această dinamică mentor-discipol, se resimte ecoul unor perechi arhetipale precum Ghilgameș și Enkidu, unde Enkidu, deși aparent mai puțin rațional, îl învață pe

Ghilgameș lecția fragilității umane. Similar, Δύ nu este doar un companion, ci o verigă necesară în descifrarea lumii și a propriei identități. Această complementaritate poate fi citită și în cheia miturilor grecești, unde Hermes și Dionysos simbolizează două principii opuse dar interdependente: rațiunea care mediază și instinctul care trăiește plener. La fel, protagoniștii nu sunt doar doi căutători solitari, ci se definesc unul prin celălalt, iar călătoria lor nu are un singur maestru, ci un proces reciproc de inițiere. În plus, stilul fragmentar al volumului accentuează această oscilare între cunoaștere rațională și experiență directă. Dialogurile lor nu urmează o progresie logică strictă, ci seamănă mai degrabă cu un schimb de idei care se suprapun, se reconfigurează, rămânând uneori fără un răspuns definitiv. Această fluiditate amintește de tehnicile literaturii existențialiste și chiar de teatrul absurdului, unde căutarea unui sens nu duce neapărat la o concluzie, ci devine un proces nesfârșit de descoperire.

În mod ironic, spațiile absente sau neatrinse de călătoria lui Δύu devin ele însele simboluri ale incertitudinii. Ce rămâne dincolo de granițele descrise? Aceste spații funcționează ca metafore ale necunoscutului, ale întrebărilor rămase fără răspuns și, desigur, mai e un alt Ulise ce așteaptă să fie scris, să le caute.

Sau poate că noi, cititorii, suntem deja în larg, naufragiați între certitudini și căutări, scrutând orizontul după o Ithaca care, poate, atunci când va fi zărită, nu va mai semăna cu cea pe care am visat-o.

Cristian MELEȘTEU

MAGDA URSAMARE - 80

Cu mâna tremurând trebuie să scriu, eu, un om de hârtie, și să atrag atenția unei țări surde și oarbe că nu știe să își prețuiască, nicum să-și sărbătorească marile valori, valorile cardinale. Magda Ursache este o uriașă personalitate a României secolului XXI. Faptul este trecut sub tăcere, a devenit clandestin.

Magda Ursache este, alături de Hortensia Papadat-Bengescu, Magda Isanos, Monica Lovinescu un reper artistic, un ghid moral într-o lume uitucă, lume care nu respectă valorile umane, ci numai pe cele extrem-ideologice, ale urii și violenței. Magda Ursache ne aprinde mereu un felinar, pe care îl tot

stingem, ne atrage atenția că rătăcim pe multe drumuri greșite și pe prea puține adevărate, că am uitat poruncile respectului omului pentru om, ba, mai grav, transformăm pe om în principalul dușman al omului.

Voce în pustie, voce la a 80-a aniversare de când destinul a trimis-o pe lume, nu pentru a transforma, ci pentru a respecta, Magda Ursache trece printre contemporanii ei ca o alarmă, iar alarmele supără.

La mulți ani, ilustră făclie a unei întunecate Români!

20 decembrie 2023

**Șerban Codrin
DENK**

Zaharia Stancu: „El e tipul scriitorului total, animat de magice ambiții”

Mi-e greu să judec și chiar să interpretez prezența temei „Zaharia Stancu” în ansamblul *Arhivei Gh. Tomozei* și, mai degrabă, așa zice, în cercul luminos al interesului său. De ce?

Pentru că Zaharia Stancu (n. 5 octombrie 1902, Salcia, județul Teleorman – d. 5 decembrie 1974, București) era „șef”; șef mare, și, în vremurile acelea, să fii șef rezona cumva cu absolutul. Cu o activitate literară și publicistică în perioada interbelică, scriitor de stânga, antifascist, el avea să fie un autor foarte promovată după război. A fost și director al Teatrului Național din București în două rânduri (1946-1952, 1958-1968), membru al Comitetului de direcție al Editurii pentru Literatură și Artă (din 1948), președintele Uniunii Scriitorilor (din 1947). Tribulațiile și perioadele de dizgrație prin care trecuse erau mai degrabă mai puțin cunoscute, notorie fiind puterea lui la cârma breslei scriitoricești.

Scriitor prolific, autorul romanelor *Descult, Pădurea nebună, Șatra, Ce mult te-am iubit* era poate cel mai

tradus scriitor pe mapamond reușind să ajungă și în rafturile librăriilor din Japonia.

Mereu m-am întrebat dacă desfășurarea metaforică și gâlgâirea de epitete și laude din textele lui Tomozei despre Zaharia Stancu nu erau ecoul unei lingușeli potențiale sau oricum al unei admirații pentru „putere”. Sau chiar al unei

„Nu-i displace adversitatea, dar e sigur că jinduia cuvinte (evident nescrise și nerostite) de dragoste.” (Gh.Tomozei despre Z.S. în 1974)

O sosire în Gara de Nord alături de „doamna Nușa” și câțiva scriitori. Fotograful era prezent pe peron să importalizeze momentul. „Știam că era foarte bolnav (era discret cu suferințele lui și puțini ani de la această mărturisire avea să moară.) Însă atunci, la Budapesta, mi se părea că e un pic de cochetărie în spusele lui” (Gh.Tomozei, „Budapesta, un dar al Dunării”, text din 1982)

Pagini din Arhiva Gheorghe Tomozei

dijme plătite pentru măruntele favoruri primite de, pe atunci, tânărul autor.

Înclin însă să cred că Tomozei era pur și simplu fermecat de Zaharia Stancu, și-l luase drept model temporar de reușită profesională: a scris despre el și la aniversări și apariții editoriale și a scris și după moartea scriitorului. Îi observa cea mai mărunță apucătură, cel mai nebăgat în seamă tabiet : "Pe o singură filă de hârtie, "ministerială" prin tradiție, Stancu poate comprima, cu o grafie teribilă, conținutul a zece file obișnuite. El nu are răsfățul boieresc al scrisului leneș, lăbărțat cu semne puține pe filă; în patima încrâncenată cu care își zidește scrisul, Stancu ne sugerează un respect total pentru scris și pentru pagina albă, respect pentru valorile eterne ale meșteșugului nostru adesea de noi înșine bagatelizat și despuiat de enigme."

Admirația lui Tomozei față de Zaharia Stancu este multidirecțională. Colecția de fotografii păstrate de tânărul poet fascinat de maturul/puternicul/impresionantul/șeful de clan Zaharia Stancu reflectă pe deplin această fascinație. La tribună, alături de șeful statului, pe treptele Sălii Mari a Palatului lângă Ion Gheorghe Maurer, la masă, lângă nevasta Nușa care-o observa mereu îndeaproape, la ședință sau singur, instantaneu sau poză jucată, Zaharia Stancu tronează în Arhivă, cantitativ, la rivalitate cu Nichita Stănescu.

Viața însăși, biografia lui Z. S. e prilej de uimire și extaz pentru tânărul G.T. "E scriitorul care, netulburat, a știut să aștepte. N-a fost totdeauna în grațiile criticii, n-a fost lipsit

de eșecuri (veritabile ori inventate de alții), dar a știut să aștepte, a știut să se păstreze tânăr, necheltuit. Mai degrabă aspru decât bonom, elegant și sarcastic, rostindu-și frazele după un tipic aparent lesne de imitat, el fiind caracteristic vorbirii țărănești (repetarea frazelor până la obsesie), înzestrat încă și acum cu darul de a se emoționa copilărește, așa îl știm pe Zaharia Stancu, cel ale cărui cărți colindă lumea în sandale de aur, după chiar magnific inflamația lui expresie."

În adevăr, Zaharia Stancu nu pregetase nu doar să publice enorm în ediții superbe așa zice, ci să își împingă cărțile în traduceri pe toate meridianele. (E bine și e drept ca un șef cultural să se autopromoveze? Am învățat noi oarece din excesele trecutului? Evident, nu. Povestea se repetă la infinit.)

Rămâne de văzut peste timp dacă foamea de a publica, cât mai mult, cât mai ritmic, specifică multor autori în finalul anilor 60 și în deceniul care a urmat, mai ales până când „s-a strâns șurubul”, cum se vorbea despre perioada ultimilor zece ani de dinainte de revoluția din 1989, a avut o urmare benefică asupra portretului scriitorului.

„El e tipul scriitorului total, animat de magice ambiții și angrenat în construcții uriașe, dar cu creneluri împodobite încă de florile poeziei. Fiindcă în pauzele dintre un roman și altul (atât de scurte, de altfel...) Stancu redevine poetul îndepărtatului său debut literar, tălmăcitorul de stihuri, pamfletarul și pateticul gazetar, nuvelistul și călătorul neobosit."

"Era numai în aparență taciturn, bărbatul frumos cu chip iluminat de verzi licăriri, asprimea lui era și ea părelnică. (Gh. Tomozei despre Z.S., în textul "Ce mult l-am iubit", 1974)

În fotografie: Corifeii momentului: Virgil Teodorescu, Laurențiu Fulga, Zaharia Stancu, Radu Boureanu în Sala Oglinzilor din sediul de atunci al Uniunii Scriitorilor, Casa Monteoru din Calea Victoriei (revendicată de familia moștenitoare după 1989).

Pagini din Arhiva Gheorghe Tomozei

Apropo de călătorie, pare că omul Z.S. i se dezvăluie cel mai limpede tânărului poet într-o amintire de călătorie :

”Între 5 și 12 februar 1969 am participat la un conclav scriitoricesc împreună cu Laurențiu Fulga, Szasz Ianoș, Horia Stancu, grup condus de Zaharia Stancu. Fiind junele delegației, Zaharia Stancu mi-a acordat parcă o atenție specială la taifasurile din tren (de fapt, monologuri ale sale) și la unele mici călătorii nocturne. Era întâmpinat pretutindeni cu dragoste și respect, participa la lucrări cu scăpărătoare intervenții, surâzând cald și iluminându-ne cu ochii lui de un albastru schimbător. Programul era încărcat, fiecare zi de dezbatere urmată fiind de banchete - în fiecare seară oferite de câte o altă delegație de scriitori - și de invitații suplimentare la prânzuri ”ungurești” și ele mereu într-alt loc, la stăruințele președintelui scriitorilor maghiari, Darvaș Josef.”

(Descrierea fizică nu e o raritate în textele lui Tomozei, observații aplicate și adeseori sentimentale i-au colorat amintirile despre Miron Radu Paraschivescu sau Eugen Jebeleanu, parcă el însuși fiind într-o căutare continuă de figură parentală care să-i suplinească marea enigmă a venirii sale pe lume: tatăl biologic, necunoscut.) Să mai precizăm că Tomozei nu era prima oară la Budapesta, de fapt, aceasta fusese prima ieșire de june autor, alături de alte nume din cei favorizați de sindicatul scriitoricesc, precum A. Toma (azi *nomine odiosa*), soția acestuia și propria consoartă, autoare de versuri patriotarde pentru copii, E. Dragoș, și ea rămasă în conul de umbră al proletcultismului agresiv și simplificator. Dar în acest eveniment scriitoricesc al țărilor socialiste, opulent și fastuos, Zaharia Stancu era însoțit de însuși fiul său! Tomozei continuă relatarea: ”Stancu nu era un băutor, dar suporta lungile libații, contribuția lui fiind una confesivă. Și-a amintit într-o seară de tinerețea lui, de o iubită ungueroaică (și o descria) pentru care de câteva ori s-a dus cu trenul până la Budapesta, fie și pentru ”o oră de

iubire”. Ieșind pe bulevard și sprijinindu-se ușor de umărul meu, s-a amuzat de întrebarea mea: ”Ce-ar fi, domnule Stancu, să dăm de urma fostei dumneavoastră iubite?” ”Ești nebun ? Vrei să intru în gura Nușei ?” ”Cred că s-ar bucura să vă vadă”, am sărit eu. ”Uită-te la mine!, mi-a zis oprindu-se brusc muiat în oranjul unei reclame luminoase. M-am uitat: era cu adevărat un bărbat superb, de o aspră frumusețe, drept, suplu, surâzând cu dantura de un alb tineresc, tuns - zero - la tâmple de un frizer al lui, care știa să suprime părul alb iernativ. ”Sunt terminat, mi-a mai spus, și n-am crezut. Când eram ca dumneata, nu credeam că am să îndur atât de greu bătrânețea”.

Lui Stancu îi era frică și de gura nevestei (doamna Nușa), dar și de cea a fiului!

”Trecând prin fața unei cafenele celebre, unde parterul era ocupat încă de pe vremea lui Ady de artiști - i se spunea, pare-se, ”*La groapa adâncă*” - mi-a propus mucalit ”hai să bem ceva, dar să nu mă spui lui Horia, ăsta mi-e și fiu, dar e și doftor.” Am intrat. Și-a comandat un whisky miniatural, pe care și l-a băut cu sorbituri mărunte, iar eu mi-am oferit un pahar cu vin. A tăcut o vreme. Nu l-am deranjat. Apoi m-a întrebat cum îmi place conferința.

Ieșire liberă la promenadă și whisky dar, de, erau la conferință...

”Îmi place”, am răspuns, neconvingător. ”Ba nu-ți place deloc, se spun multe banalități.”

”Bine, dar atunci de ce le consemnați cu atâta grijă, să nu pierdeți un cuvânt?”

”Habar n-ai ce fac eu de... zeci de ani în ședințe: scriu. Ieri și azi am scris trei capitole de roman. În prima zi am scris treisprezece poezii. Fă ca mine, scrie poezii, poezii să scrii...”

Dezvăluind peste timp acest episod, probabil Gh. Tomozei îi atribuia maestrului său o aură de non-conformist și chiar de curaj. Lumea agoniza și putrezea în ședințe nesfârșite în acele vremuri și tare mă tem că

La Neptun, Casa de odihnă a Uniunii Scriitorilor. Zaharia Stancu alături de soția Nușa și I. Masoff.

„Poetul, romancierul, nuvelistul, pamfletarul se regăsesc în fila cu evlavie ispitită (vorba cronicarului) într-o operă constituită de pe acum ca un posibil portret al scrisului românesc în lume! (Gh. Tomozei, 1972, *Zaharia Stancu în târziul toamnei.*)

Pagini din Arhiva Gheorghe Tomozei

meteahna asta nu a dispărut... Cert e că episodul budapestan l-a marcat pe tânărul Tomozei (avea 33 de ani). „În ziua cumpărăturilor am mers cu el să le ia nepoților cadourile promise și când eu mă arătam nehotărât, neștiind ce amintire budapestană să-mi ofer, s-a oprit în fața unei vitrine și mi-a arătat un ceas de alamă roșcată, cu piciorușe și clopot, imitând în mic vechile noastre Chefere-uri. ”Ia-l, că e frumos. Pe ăsta să-l iei!” (Ceasul bate și acum orele în casa de la Câmpulungul vacanțelor mele. E și el în amintirea Bătrânului, dar și clipocitul metalic al Dunării, statura fetelor flanând pe bulevarde și e și clinchetul talgerelor și cupelor de la ”Mayaspince”).

Ceasul s-a rătăcit în vârtejul nefericit al camerei de la Câmpulung, cea care i-a adus lui Tomozei atâtea încurcături, supărări, judecăți, neliniști și pierderi: câțiva

metri pătrați ai pierderii și bătăii de cap care i-au întunecat ultimele luni de viață, când el însuși ajunsese ”bătrân”, cam la vârsta lui Stancu, adică pe la 60 de ani... Așa e, oamenii ăia erau bătrâni înainte de vreme, se considerau ca atare, își scădeau zilele cu bunăștiință, parcă fascinați de o ”damnară” foarte la modă în epocă, a autopedepsirii și suferinței. Era un masochism viral. Zaharia Stancu moare la începutul lui decembrie 1974, avea 72 de ani. Gh.Tomozei scrie această relatare budapestană în 1982. Avea să se stingă și el la doar 60 de ani împliniți, în 31 martie 1997, cu o lună înainte de ziua lui.

Cleopatra LORINȚIU

O confesiune

Iată ce mi-a povestit un prieten, în timp ce luam împreună cina la „Hanul lui Manuc”:

„M-am născut în 1938, în București. Mama era nemțoaică din Bucovina. Tata era român. Fusese căpitan de artilerie. La nici 34 de ani, a căzut pe front, într-o bătălie purtată cu o unitate a armatei sovietice. Era în august 1944.

În casa noastră s-a vorbit întotdeauna mai mult românește, decât nemțește, dar după 23 august 1944, mama și bunica n-au mai folosit în conversația lor decât limba română.

Mama nu reușise să obțină pensie de văduvă de război și nici de lucru nu găsea. Iar bunica cu atât mai puțin. Am ieșit din iarnă cu banii luați pe un loc de casă. Mai târziu, mama a vândut și pianina și oglinda cea mare și frumoasă.

În august 1945, situația noastră a devenit brusc dramatică. Eu trebuia să încep școala la 15 septembrie, iar noi n-aveam în casă decât bani de pâine pentru câteva zile, nicidecum pentru uniformă școlară, manuale și rechizite.

S-a oferit atunci să ne ajute sora tatei, tanti Irina. Ea ne-a trimis bani de tren, și mama m-a dus la Timișoara.

Tanti Irina era măritată cu un chirurg renumit. Acesta nu făcuse niciodată politică, așa că ei au dus-o tot timpul bine, chiar și după instalarea în România a noului regim de după încheierea amnistiei cu Uniunea Sovietică.

Cât am stat în casa mătușii, am fost tot timpul bine hrănit și bine îmbrăcat. Ori de câte ori se întâmpla să mă îmbolnăvesc, mi se dădeau cele mai bune îngrijiri medicale. Unchiul se purta cu mine ca un tată. Am început școala acolo, în acel oraș, și am fost mereu premiant.

Tanti Irina nu avea serviciu și s-a putut ocupa mult de mine. Mă ajuta când îmi făceam lecțiile. Mă ducea la

strand. M-a dus și la circ. În fiecare vară, mergeam cu unchiul și cu mătușa prin țară.

Dar toate acestea aveau și un preț. Tanti Irina avea o meteahnă - îi plăcea să mă bată. Așa, fără motiv. Pretexte găsea ea.

Iată însă că au venit și vremuri mai bune pentru noi. Mama și bunica găsiseră de lucru și aveau acum venituri suficiente pentru a mă putea întreține și pe mine. Trecuseră deja patru ani de când ne despărțiserăm, iar eu mă puteam în sfârșit întoarce în București.

Un an mai târziu, tanti Irina a născut un băiat. Acesta avea să devină inginer și a lucrat câțiva ani la o fabrică din Timișoara. Într-o o vară, a plecat în excursie în Republica Federală Germania, dar nu s-a mai întors în țară și a cerut azil politic acolo.

Am revăzut-o pe tanti Irina când am fost la înmormântarea unchiului. Era îmbătrânită și greu încercată. Mi s-a făcut dintr-o dată milă de ea. De atunci am ajutat-o mereu.

Fiul ei a putut veni în țară abia după evenimentele din decembrie 1989. Știind cât de mult o ajutasem pe mama lui, la prima vizită în țară, când ne-am întâlnit, m-a invitat la el la Berlin.

Încă nu intrasem în Uniunea Europeană și nu se putea merge în Germania fără viză, iar mie funcționarii de la ambasadă au refuzat să mi-o acorde. Raționamentul lor era următorul: mama mea fiind nemțoaică, odată ce aș fi ajuns în Germania, chiar dacă eu nu cunoșteam limba țării, puteam solicita și obține cetățenia germană.

Am reușit să merg la vărul meu, abia după ce România a fost primită în Uniunea Europeană. El m-a plimbat vreme de trei săptămâni prin toată Germania.”

Alexandru MĂLĂESCU

Așteptare

Când trupul meu se hrănește
cu dragostea ta
simt cum o ploaie de frunze
acoperă copacul crescut
în inima mea
în așteptarea ta
să mă naști
la vreme de toamnă

Șoapte de iubire

Vorbește în șoaptă
Șoptit la ureche
Murmur
Buze către buze
Atunci când îți rostești
Iubirea

Trupul ei
Ca o coală albă
Pe care tăcerea scrie
Un poem
despre condiția umană

Fata cu cățelul vesel

Nici Munții Rodnei
Nici Munții Gutinului
Nici Apusenii cei mult lăudați
Nu pot atinge
frumusețea ta
cu aripi desfăcute
în plinătatea Cerului

Nici privirea suprafirească
a florilor de salcâm
curgând spre mine
Nici florile castanilor
zâmbind spre cer
Nu au mărțea atât de simplă
a prezenței tale arzând
în chip de femeie

În preajma mea parcă
toată lumea aleargă
să vadă
pe marginea lacului
Fata cu cățelul vesel
păzindu-mi iubirea

Echilibru

Buzele tale mă hrănesc
Precum florile înveselesc
albinele în dansul lor
asemănător unui preludiu erotic

Râsul tău se îngemănează
cu susurul râului
de fiecare dată când
îți șoptesc la ureche
câte-o dorință însoțită
de un sărut
pe gâtul tău

de gazelă captivă
îmbrățișărilor mele

Cred că soarele
ar cădea de pe cer
dacă te-ai desprinde
din taina iubirii
ce ține în echilibru
lumea

Extatic

Apa să te mângâie
cu blândețe
când intri ca într-o scăldătoare
în inima mea

Trupul tău ca o Insulă a Fericiților
ivindu-se dintr-o mitică mare

Să-l întâmpin
cu buzele înflăcărare
ce ți-au uitat gustul
Dulceața zeilor să
o cunoască din nou

Extazul întâlnirii dintre
apă și foc
să ne facă să creștem
ca un tot
În dialogul tăcut
al trupurilor noastre

Sufletul tău

M-am născut într-o lume
azi deja pierdută
sub dărâmturile ideologiilor
O lume în care tatăl era bun
Mama iubitoare
Copiii se credeau fericiți
Bărbatul era bărbat după trup
Iar femeia se bucura
de feminitate în corpul ei

În fluiditatea scurgerilor identitare
Îmi explic mai ușor de ce
de fiecare dată
când trupul tău
îl doresc
Un suflet pereche
parcă
umple lumea mea citadină

Prezența ta

Doar prezența
Simpla ta prezență
dă sens
lumii intrată în derivă
măcinată de vidul rețelelor sociale
bălăcindu-se în uitarea morții
setându-se post-paradisic
în arderile întunecate ale ființei

doar prezența ta
mărturisind că în orizontul iubirii
neantul nu există

Chipul tău ca o icoană

Trupul meu seamănă
tot mai mult
cu o clepsidră ce măsoară
viața lumii
peste care numai prezența ta
pune pecetea nesfârșirii

Curgem în interval ca două
flăcări ce se înalță
în focul primordial
lăsând în urmă scântei
care coboară în lutul
ce dă consistență lumii

Chipul tău ca o icoană
îmi cere să te strâng în brațe
să nu-mi scapi nici dincolo de lume

Intrarea în poveste

Ea visându-se
cu capul răzimat
de frunzele colorate
coborâte spre închinare
la rădăcina copacului
ascetic îndreptându-și
ramurile dezgolite
spre cer

Dorul lui învins
de dorința de a alerga
prin pădure
De a simți
sângele fierbinte
al căprioarei hăituită
în vânătoarea iubirii
Soarele îi părea rece
ca o pulsione
de a gusta din
carnea crudă
a unui vis
ce uită să se împlinească

Doar degetele ei
coborându-i pe chip
cu o tandrețe asemănătoare
apropierii buzelor
ce sărută o icoană
Sparg tăcerea
unei povești de dragoste
neterminată

Sandu FRUNZĂ

* Sandu Frunză este autorul
volumelor de versuri *Iubirea ca un vis
infinat dăruit unei clipe* (Eikon, 2023),
Dulcea mea toamnă (Neuma, 2024) și
Nostalgii (Neuma, 2024).

Geometrie falsificată

doar mucegaiul și îngerii fără fus orar
cresc ca niște umbre
îngrămădite în gândurile poetului

dar uneori mai vine printre ele
pasărea paradisului
să le aducă soare
și câteva speranțe de lumină

doar așa
se poate ascunde
de hoții flămânzi de cuvinte
și de vremurile care vin

totul este
o geometrie falsificată
a caselor de nebuni

Privește-mă așa cum sunt

nu trec niciodată de la mare la mic
și niciodată nu poți fugi de mine

perspectiva nu intră în discuție

și nici întunericul nu este vinovat
când amanții își dau întâlnire
într-un punct de fugă instabil

cu trupurile lor care se izbesc
ca niște pahare goale din sticlă ieftină

nici un amestec nu este absurd
și nicio toamnă nu este interminabilă

o fereastră acoperită de frunze
este mai luminoasă
ca lumea în care trăiesc

pe strada mea sunt doar pietre
și câteodată umbre nedesluite
care trec înfrigurate sub umbrele învechite

astăzi nu îmi dau sânii de pomană

nu puneți mâna
spun adevărul
chiar dacă
nu mă credeți

Cuprins

aș schimba cuprinsul cărții
de câte ori o răsfoiesc

dar ar putea fi prea târziu
și în zadar

îmi citesc soarta pe fiecare pagină
și fiecare pagină e un poem
un poem alb-negru
ca o fotografie veche
sau mai bine spus
ca un negativ aproape decolorat

aș fi vrut să nu te întâlnesc
aș fi vrut să nu te iubesc

fiecare vorbă neprimitoare
ne-a fost un pumn de pământ

și așa pe tăcute
aproape că ne-am îngropat
în noi înșine
fără să ne dăm seama

aș fi vrut să nu mă întâlnești
aș fi vrut să nu mă iubești

chiar și acum
când tinerețea este la final
și nici că-i pasă de iubirea noastră

regretele nu-și mai au rostul

Urcușul

mă îndoiesc de mine
până dincolo de tăcere
până la însingurare chiar

ca un munte ce-și pierde conturul
într-o ceață deasă
neștiind dacă este la fel de înalt
sau a rămas doar o amintire

nici cerul nu îmi dă speranțe
nici vârful muntelui nu-mi promite
că dincolo de el ar putea fi altceva
decât o prăpastie

mă îndoiesc până și de drumul meu
ca și cum fiecare pas
ar putea să mă rătăcească și mai mult

dar în adâncul îndoielii
unde liniștea devine insuportabilă
simt o speranță

nu din pământ
nu din aer

nu din cer
ci din mine

îmi ridic fruntea
îmi regăsesc pasul
și urc

pentru că urcușul în sine
e dovada
că există mai sus

Jocul

cineva aruncă bile invizibile
care lovesc
când oameni
când copaci
când păsări în zbor

pentru că nu sunt
suficiente suflete disponibile
pentru o altă reîncarnare

oamenii cad mai des decât copacii
iar copacii cad mai des
decât păsările

și totul se întâmplă repetitiv
cu acordul unui Dumnezeu
obosit de atâtea parastase
și pomeni generoase

totul pare un joc de înaltă societate
un fel de bridge
jucat cu mâna stângă moartă
iar
miza este desigur
calculată cu mare precizie
încă de dinaintea jocului

numai cei naivi
mai trec din când în când
pe la clinici

Urmele pantofilor

arată-mi cât de tare mă disprețuiești
ca să știu cum aranjez anotimpurile
după asfințit

poți să-mi treci cu vederea
păcatele și pantofii murdari

ți-am întors spatele fără să-ți cer voie
apoi s-a făcut o toamnă cumplită
și îngerul tău păzitor a izbucnit în plâns
și și-a șters lacrimile
pe urmele pantofilor mei

te izbăvește lăsând în voia nopții
vuietul care nu îți recunoaște plânsul

să nu-ți fie frică
nu mai calc
pe cadavre

Supraviețuire amară

inventez pretexte
care să mă rupă de realitate
să-mi golească ochii de lacrimi
și să-mi astupe rănilor
mucegăite necuvenite
dintr-o dragoste putredă

existența mea depinde
de culoarea ceaiului
și de gustul amar al ciocolatei

de aceea când mă gândesc
la singurătate
și la urma inelului de pe degetul nechibzuit
mi se face o greață imensă
cât o câmpie de greață

se poate supraviețui
frigului din curtea casei tale
se poate supraviețui
chiar și priverii nefirești
cu munți de ciocolată
pe rafturile din camera ta

se poate scăpa și de starea de rău
doar dacă nu ești
dintre aceia care sunt fără de scăpare

dacă tot vorbim despre supraviețuire...

Imaginația

liniile se încăleacă
viețile ni se intersectează
și nimicurile sunt absolut întâmplătoare

imaginația noastră
care sfidează orice regulă
se împletește
cu vasele de sânge convergente
în inima unei inimi
care bate la întâmplare

timpul se hrănește
cu resturile noastre
și niciodată nu se satură

oamenii singuri fug unii de alții
fără să știe că împreună
ar putea construi
o lume diferită

dar ce lume?
una în care liniile
n-au nevoie de puncte de sprijin
într-un spațiu gol
unde totul cade și moare
mai devreme sau mai târziu
dar întotdeauna pe neașteptate

lumea are ordinea sa
dar ordinea nu-i poate supraviețui
la infinit

Lidia ZADEH

EPOPEEA LUI IZDUBAR

(urmare din nr. trecut)

**TĂBLIȚA VIII COLOANA I
AVENTURA REGELUI CU CELE DOUĂ
FECIOARE LA POARTA GRĂDINII
ZEILOR. UNA DIN ELE ÎL CONDUCE ÎN
SĂLILE FERICIRII. CÂNTECELE LUI
SABITU ȘI ALE LUI ZISU**

O poartă-ntredeschisă marea de argint arată
Dar în calea lui este doar o pălpăire la distanță.
Însă acum el o vede pe tânăra Siduri al cărei piept
Dă viață, toată natura ea a binecuvântat.
Buzele ei sunt flăcări, brațele ei sunt ziduri de foc,
Dragostea ei produce plăceri ce niciodată
pe nimeni nu obosesc.

Sufletelor care pe pământ sunt lipsite de bucurie
Le dăruiește o sfântă, pură fericire.
Fecioara stă pe un altar sacru,
Cu ochi strălucitori, divini, pe lângă poartă.
Și Regelui îi face semn, el se apropie,
Iar lângă ea strălucesc domurile Palatului Fericirii.
Și iată! Ea a fost cea care l-a sărutat patimaș pe Rege
În grădină, când, ca o ceață efemeră,
Ea a dispărut împreună cu strălucitorul Spirit Șapte
Sabit, care adesea zboară de la pământ la cer.
Și iată! Sabitu, unul din cele Șapte Spirite
Ieșind pe poartă vede, plin de gelozie,
Pe Regele ce se apropie și care i-a sărutat iubita.
Ea dinăuntru se repede furioasă ca să nchidă poarta
Și o zăvorăște, intră apoi în sălile din palat.
Dar acum îi strigă tare Izdubar:

"O, Sabitu, ce ai văzut tu?
De Izdubar se teme Sabitu?
Văd că mi-ai încuiat poarta în față.
Repede, deschide-mi! Sau o voi forța!"
Speriată, tânăra deschide larg poarta.
Acum Regele și Siduri pășesc pe podeaua
Palatului strălucitor unde dulce bucurie e stăpână,
Prin săli de cristal, pe sub acoperișuri de aur
Perechea merge-acum într-o sală cu plafon înalt,
Cu coloane perlate strălucitoare, pereți de aur,
Și la fiecare ușă draperii de mătase purpurie,
Și pietre prețioase-ncrustate-n pardoseală,
Unde divane somptuoase sunt răspândite
pentru odihnă

Sub razele blânde ce dulce conferă
Simțurilor un fior de fericire;
Unde Siduri binecuvintează toate sufletele
cu bucurie.

Fecioara stă pe-un divan și fața își întoarce
Către Rege cu-acea nemuritoare grație
Ce dragostea zeilor și oamenilor le dăruiește
pentru vecie.

Privirile lor se-ntâlnesc acum cu o fericită strălucire.
Fecioara vorbește dulce: "Unde vrei să pleci?
În aceste Săli Fericite noi nu cunoaștem
decât bucurie.

Și dacă vrei, Regele meu, inima mea îți va aparține!
Dragostea noastră ne va aduce pe vecie
fericirea divină".

"Vai, domniță, scumpă îmi este dragostea ta
pentru mine,

Și trist sunt eu că trebuie să plec de la tine.
Am venit din Erech la sfatul cuiva

Ce drag mi-a fost mai mult decât poți tu
ști vreodată, dar a plecat

De lângă mine, Heabani al meu-văzătorul
meu devotat.

Ca sa vin aici un deșert am traversat,

Iar acolo el s-a întors în pământ,

În dragostea prietenului meu ce mult am crezut!

Aș vrea să nu fi pornit pe acest drum nicidecum!

Acum trebuie să-l găsesc pe marele

văzător nemuritor".

Fecioara își întoarce spre el ochii scânteietori

Și răspunde: "Regele meu, știi că fericirea
poate străluci.

Curaj, inimă obosită! Și cântă un cântec!

Supărarea nicidecum nu poate dura;
Se va face ziuă și cu bucurie sufletu-ți va inunda.
Și-apoi de fericire inima ta se va bucura!
Fiecare zi trebuie să-și sfârșească necazul.
O, cântă tu de mine, inimă dragă! Te iubesc
atât de mult!"

CÂNTECELE LUI SABITU ȘI ALE LUI ZI-SU

Și iată! De după perdele, vine-acum
Din încăperile de-acolo, vesela Zi-su
Și, înconjurându-l pe Rege, ele-un cântec vesel
cântă.

O, de muzică luminoasele ziduri cum mai răsună!
"Dac-ai făcut rău, o, Rege,
Roagă-te, roagă-te!
Și zeilor ofrande adu-le!
Și roagă-te, roagă-te!
Marea urlă la picioarele tale,
Vin furtunile, ploii și lapoviță.
Către toți zeii
O, roagă-te la ei, roagă-te!

CORUL:

Către toți zeii
O, roagă-te, roagă-te!
Cetatea ta o vom binecuvânta, o, Rege!
Cu bucurie, cu bucurie!
Și fie ca tu să prosperi pe timp de pace și război
Cu bucurie, cu bucurie!
Și te vom binecuvânta în fiecare zi și noapte
Veșmintele tale regale să le ții pure și strălucitoare!
Îți vom da vise luminoase
O, Rege-al războiului glorios!

CORUL:

Îți vom da vise luminoase,
O, Rege-al războiului glorios!
Și dacă mâna ta dușmanii va ucide,
În război, în război!
La întoarcere victorie va merge cu tine
În război, în război!
Îți acordăm victoria, o, Rege!
Ca mlaștinile măturate de furtuni, noi îți dăm
Puterea noastră-ție!
Cu victoria în război!

CORUL:

Puterea noastră-ție!
Cu victoria în război!
Și apele să le treci de vei vrea,
Marea, marea!
Oriunde te vom însoți
Pe tine, pe tine!
La sălile lui Hea și-al său tron minunat,
Unde el domnește singur, fără rival,
Să te duci la Hea,
La tronul său de nea.

CORUL:

Să te duci la Hea,
La tronul său de nea,
Și, dacă mânia îți stăpânește inima
Ca focul, ca focul!
Și tu să pornești contra dușmanilor ai vrea
Cu mânie, cu mânie!
Împotriva dușmanilor să-ți fie dură inima,
Și cu foc să le pârjolești toată țara!
Distruge-ți dușmanii!
Distruge-i cu mânia ta!

CORUL:

Distruge-ți dușmanii!
Distruge-i cu mânia ta!

(continuare în nr. viitor)

**Traducere din limba engleză de
Liana ALECU**

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Pitești

sub egida

**Consiliului Local Pitești și a
Primăriei municipiului Pitești**

Fondată în ianuarie 2003

REDACȚIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-șef: Marian BARBU
Secretar de redacție:
Simona FUSARU

Redactori:
Lucian COSTACHE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Ion PANTILIE

Correspondenți:
Elisabeta BOȚAN (Spania)

Corectură:
Jean DUMITRAȘCU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACȚIEI:

**Centrul Cultural Pitești,
Cafeneaua literară,**
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărții, 110013,
Pitești
Tel./fax: 0248/219976

<http://www.centrul-cultural-pitesti.ro>

Cont: 50104122256,
Trezoreria Pitești
ISSN: 1583-5847

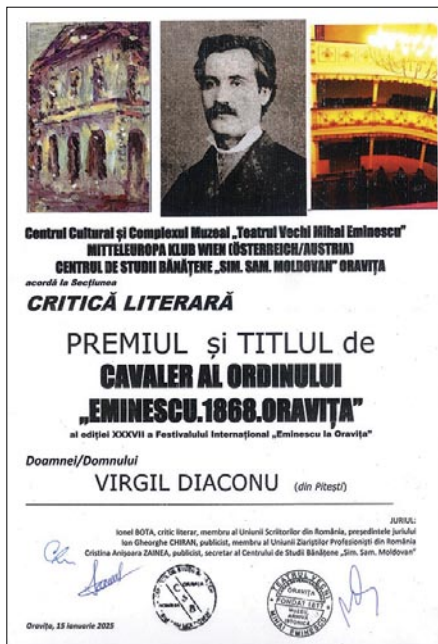
**Responsabilitatea asupra
conținutului textelor revine
autorilor, conform legii.
Autorii pot avea și alte opinii
decât ale redacției.**

**Manuscrisele primite
la redacție nu se înapoiază.**

**Tiparul executat la
VENUS PRINTING SOLUTIONS
lași**

**Revista nu publică decât texte
inedite, deci care nu au mai
apărut în alte publicații.**

Distincții pentru Virgil Diaconu, directorul revistei *Cafeneaua literară*, a Centrului Cultural Pitești

Centrul Cultural și Complexul Muzeal „Teatrul Vechi Mihai Eminescu”, Mitteleuropa Klub Wien (Austria) și Centrul de Studii Bănățene „Sim. Sam. Moldovan” Oravița acordă, la secțiunea CRITICĂ LITERARĂ, Premiul și Titlul de CAVALER AL ORDINULUI „EMINESCU. 1868. ORAVIȚA”, al ediției XXXVII a ediției a FESTIVALULUI INTERNAȚIONAL „Eminescu la Oravița” domnului **VIRGIL DIACONU**.

VIRGIL DIACONU, directorul revistei *Cafeneaua literară*, editată de Centrul Cultural Pitești, a primit și **PREMIUL MITTELEUROPA PENTRU MANAGEMENT CULTURAL. REVISTE și TITLUL DE „CAVALER AL ARTELOR DIN EUROPA CENTRALĂ”**, oferit de **MITTELEUROPA KLUB WIEN (ÖSTERREICH/AUSTRIA)**. (Ianuarie 2025)

VIRGIL DIACONU

Camera de hotel

În fine, am ajuns atât de aproape de vis,
încât îl pot atinge cu mâna –
aceștia sunt chiar sânii tăi,
care au scăpat de cămașa de borangic,
așa că foamea mea de carne tânără
îi va aduce pe unul câte unul la viață...

Cu atâta frumusețe lângă mine,
îmi pot face o imagine mai clară
despre Grădina Domnului,
pe care El a creat-o dintr-o singură suflare.
Nimic nu s-a schimbat de atunci –
nici picioarele tale de piersică,
printre care am trecut
precum soldații macedoneni prin imperiu,
nici brațele subțiri, care îmi încolăcesc gâtul...

Tu ești prințesa acestei dimineți.
A acestei nopți care vrea să îmi scape
printre degete,
ca nisipul... Numai eu strig *Nu*, și *Nu*,
rămâi, ești atât de frumoasă!
Tu stăpânești perfectă și goală patul de hotel
și destinul meu în flăcări...

La plecare, iau de pe noptieră fotografia zilei de azi,
în care Domnul a trecut pe curat
clipa noastră de dragoste,
pe care nici El nu o va uita niciodată...

7 februarie 2024

Îmbrățișarea

Când îmi desfac brațele ca să te cuprind,
atunci sunt o cruce...

Dar eu nu vreau să fiu o cruce,
pentru că ea îmi amintește întotdeauna
de Cel Răstignit.

Mai bine te ascund în brațele mele,
pentru că îmbrățișarea este o răstignire învinsă...

Da, îmbrățișarea mea este mai mare ca lumea!

Inspirația

Uneori, prințesa trece pe la mine
cu rezerva ei de oxigen
și eu inspir atingerea mâinilor ei
și a trupului...

Eu inspir privirile ei, clinchetul râsului,
nemărginita ei frumusețe.

Apoi expir și i le dau pe toate înapoi,
ca să mai am oxigen
și pentru ziua de mâine...

Anne Stewart

În tren spre Londra (On a Train to London)

Două surori – în vacanță, își povestesc, se pare –
cea de lângă mine cu o fetiță pe genunchi
în chineză-și vorbesc,
cea mică mă privește, ochii-i strălucesc.

Îmi atinge hainele-n multe culori. Pantalonii mei
aprinși și plini de flori.
Bluza cu mâneci scurte, de-un verde-albăstrui.
Și ceasul roz-curcubeu cu cifre mari, albe, font hazliu.

Începe să mă gădile și râde
la propriul joc – nu-și mai ia ochii de la mine.
Nu îndrăznesc s-o gădil înapoi, mă tem
că mama ei va crede că limita o-ntrec,

așa că gădil aerul în schimb.
E fermecată, și-și pune degetele mici
pe pielea mea. Ridic o mână,
ea o ridică pe a ei și ne-ntâlnim.

Doar cu vârful degetelor. Ne privim unghiile,
un soare uriaș de-al meu pe lângă o mică lună a ei.
Mama ei pe genunchi o saltă, și acum,
prea departe să ne mai gădilăm, îmi cântă.

Nu știu cântecul: 'O mică acadea'.
Mi-l cântă de trei ori la rând
și-acum suntem pe Podul Londrei. Gențile-mi strâng.
Pa pa. Pa pa. Pa pa. Mă privește plecând.

Sunt la metrou, mi-e dor de ea.
O bucurie.
Și brusc sunt tristă, pentru durerile ce vor urma.
Și-apoi vin lacrimi. Ce nebunie!

Și-apoi încep să râd de-acest instinct
nestăvilat de-a proteja.
Și sper atât de tare că pentru ea măcar
viața va fi bună și se va-ndura.

Vaselină (WD40)

Robinetele din baie au ruginit de tot.
La bucătărie unul curge. 17 litri pe zi.
De 5 săptămâni se chinuie cu el.
O piuliță. N-o poate slăbi.
Îndrăznesc din nou cele 4 cuvinte:
„Să chemăm pe cineva?” „Nu” zice el
„Mai pun puțină vaselină.”

A 6-a săptămână plec în Scoția.
O vizită de familie mult așteptată, o nuntă.
Făcuți unul pentru altul, cuplul.
Recepția e plină de gunoieri în kulturi,
dansând Macarena ori Cotton Eye Joe,
Copiii fac tărași. Bucuria
ricoșează de pereți. Superb.

La jumătate, îmi dă mesaj.
„Poți să vii acasă acum. Am reparat chiuveta.”
Întârziată, vacanța asta, revederea.
Îmi lipsesc toți. Nu vin aici destul de des.
Și totuși. Chiuveta? Dragul meu, nu știi că nu

la asta tânjesc eu să mă-ntorc? Știi, nu?
Că atunci când plec de tine îmi e dor?

Psihoză (Become Psychotic)

Într-un moment ca ăsta, trebuie
să te împarți în două.

O parte poate simți pierderea.
Dar cealaltă va declara război.

Una se poate frânge.
Cealaltă trebuie să rămână-ntreagă

și să inițieze un divorț –
cealaltă va fi cea în control,

cea slabă nu-i va fi de folos.
Cea slabă se va târî în urma ei

pe-o ață când slabă, când întinsă.
Și lucrurile își vor urma cursul.

Apă plată, portocale, mere, ceai (Still Water, Orange, Apple, Tea)

Zilele săptămânii-s ale lui. Sus și-apoi jos și-aduce
dimineața într-un pahar de parcă ar fi a lui.
E singura dată când alege bule
și acid, și eu spun pas. Aripile dimineții mele
sunt încă-ncremenite. Și mă fâțai. Trag niște sfori
și îndrăznesc să-ntind o mână
spre promisiuni inofensive,
această simplă dărnicie;
darul lui de apă și trezire.

În weekend-uri sunt eu, îmbujorată, iute,
să fac atâtea, să-l las să doarmă, să fac ce?
E rândul meu: din tot ce-ating iau câte două
(M-am împăcat cu diferența, în fine,
mă bucur ca el e tot ce eu nu sunt).
Tava e plină și nimic nu-i mult.

Traducere de Raluca Sălcianu

Cafeneaua literară este membră **APLER** și **ARPE**.

Vizitați **Cafeneaua literară** la adresa www.centrul-cultural-pitesti.ro